cordonator: Dan Apostol SGR: Titel Folea

Secretar de redacţie: Mirela Cătălinoiu Redactor: Rodica Bretin Tehnoredactor: Cristian Dinu

Coperta I: Cristian Dinu

Director Marketing/Publicitate; Georgeta Moldovan Consultant redacţional: Tudor Octavian

Descrierea OP a

Bibliotecii Naţionale a României

APOSTOL, DAN

Monştrii adâncurilor / Dan Apostol

Bucureşti: cartea de buzunar

Bibliogr.

ISBN 973 – 8351 – 21 – 9

001, 94

Editura cartea de buzunar

Str. Tokio nr. 1, Bucureşâi, sector 1

CP. 135-O.P. 13

Telefon: 230.20.53, 230, 20.52

Fax: 230.20.53

Mobil: 0744.379.859

E-mail: officecdb.ro www.carteadebuzunar.ro wvw. cdb.ro

Contact: Tiâel Fo`lea (SGR)

Difuzare:

Librăria NOI

Str. Comana nr. 50, Bucureşti, sector 1 Tef/îax: 222.89.84 email: nmpxnet.ro

NDC Grup 2000 SRL

Pta Presei Libere, nr. 1, Casa Presei Libere, Corp C, Parter, Bucureşti, Sector 1 Tel: 205.72.00; Fax: 205.72.20; Email: officende.ro

Tipărit la:

CoPrint

Te/.: 490.82.41 fax; 490.82.43 e-maif: vânzăriimp.ro
Editura PUNCT
Bd. Timişoara, nr. 139, Bucureşti, Sector 6 Telefon: 211.58.04, 212, 03.47 Fax: 212.03.48 Email: paideiafx. ra

EVADAŢI DIN MEZOZOIC

Misterul crocodililor oceanici în vara anului 1849, căpitanul Hope, din marina comercială britanică, a văzut într-o zi cu cer senin, când oceanul era deosebit de limpede, un animal uriaş târându-se pe fundul nisipos al Golfului Californiei. Ciudata creatură semăna cu un crocodil, dar avea un gât mai lung şi patru înotătoare laterale în formă de lopată în locul labelor obişnuite la reptile. Capul îi era triunghiular, cu fălci lungi şi puternice, labele anterioare mai lungi decât cele posterioare, iar coada foarte lungă şi groasă. După un timp, animalul a pornit spre larg, înotând în stilul broaştei ţestoase, adică lopătând pe laterală. Relatarea căpitanului Hope (publicată de ziarul „*Times*" în iunie 1850) este extrem de interesantă, el fiind primul marinar care a menţionat un „crocodil de mare". Zoologii au afirmat că era vorba probabil de o broască ţestoasă uriaşă, a cărei siluetă s-a văzut deformată (alungită) sub apă. Dar este posibil ca un marinar experimentat să nu poată deosebi o carapace osoasă de pielea obişnuită? Ce broască ţestoasă cunoscută pe Terra are fălci lungi şi coadă de crocodil?!

Un animal asemănător a fost „vânat" din întâmplare de submarinul german U-28 în Primul Război Mondial. Iată ce consemna căpitanul Forstner în jurnalul de bord:

„La 30 iulie 1915, submarinul nostru *U-28* a torpilat în Atlanticul de Nord vaporul britanic *Iberia.* Vasul, lung de circa 180 m, s-a dus repede la fund, cu pupa înainte. Adâncimea atinge în acele locuri (largul coastei irlandeze – *n.a.)* câteva mii de metri. La 25 de secunde după scufundare, nava a explodat la

Monştrii adâncurilor

Submarinul U-28 *şi* Tylosaurus, *dinozaurian marin identic făpturii torpilate de navă (arhivele Comisiei Humboldt).*

Evadaţi din Mezozoic o adâncime pe care am apreciat-o ca fiind de 1.000 m. Puţin după aceea, din valuri a ţâşnit o coloană de apă conţinând sfărâmăturile vaporului şi, printre ele, un animal marin uriaş.

U-28 staţiona la suprafaţă şi pe puntea de comandă eram şase oameni: eu, doi dintre ofiţerii de gardă, şeful mecanicilor, secundul şi timonierul. Am privit uluiţi ciudăţenia, dar n-am avut timp să o fotografiem, căci după 10 – 15 secunde a căzut înapoi, făcându-se nevăzută sub apă. Animalul, lung de peste 20 m, semăna cu un crocodil gigantic, având patru labe înotătoare puternice şi un cap lung, ascuţit" *(„Der Krieg zur See 1914 – 1918: Kriegsmarine Archiv". – „Războiul pe Mare 1914 – 1918: Arhivele Marinei de Război Germane").*

Un crocodil în Atlanticul de Nord? Având asemenea dimensiuni? „Un astfel de animal nu există", a fost verdictul zoologilor. „Fusese desigur un rechin-balena, un peste-spadă sau poate o orca (balena ucigaşă – *n.a.)",* au explicat binevoitori naturaliştii germani, „îmbătat de victorie, echipajul a avut halucinaţii" au adăugat acid oamenii de ştiinţă americani.

Niciuna dintre ipoteze nu rezistă însă logicii:

a) Despre un rechin-balena, un peste-spadă sau o orca se pot spune multe, dar în niciun caz că seamănă cu un crocodil!

b) O halucinaţie colectivă este ultimul lucru de care pot fi suspectaţi membrii echipajului unui submarin. Aceste nave sunt pretenţioase şi sensibile: orice manevră greşită le poate distruge cu o iuţeală fatală pentru cei de la bord şi niciun om serios nu poate admite viziunea unui submarin condus de nişte ofiţeri cărora li se năzare mereu câte un crocodil sau un şarpe marin.

c) În sfârşit, este extrem de puţin probabil ca un căpitan din Kriegsmarine să fi scris o minciună sfruntată în jurnalul de bord al navei sale, dacă nu voia să ajungă într-un „batalion de marş".
pe Frontul de Vest, unde avea toate şansele să piară după o

d)

săptămână. De altfel, fără pedanta minuţiozitate germană, mai

mult ca sigur ca incidentul ar fi fost trecut sub tăcere.

Dar atunci CE erau oare cei doi monştri, zăriţi în 1849 şi 1915?

Acum aproape 160 milioane de ani trăiau în Oceanul Planetar uriaşii tylosauri, al căror aspect corespunde întru totul descrierilor lăsate de Hope şi Forstner. Ar fi însă posibil ca această specie sau una asemănătoare să supravieţuiască până în zilele noastre? Desigur, faptul este neobişnuit, dar nu improbabil.

Povestea faimoşilor coelacanti *(Latimeria chalumnae)*, consideraţi dispăruţi acum 70 milioane de ani şi „redescoperiţi" în 1938 este prea cunoscută pentru a mai insista asupra ei. Până astăzi au fost pescuiţi sau capturaţi vii peste 100 de coelacanti, după ce între 1938 şi 1954 majoritatea oamenilor de ştiinţa refuzaseră să accepte descoperirea ihtiologului J.L.B. Smith şi a naturalistei Courtenay-Latimer. Au existat zoologi care nu au

Latimeria chalumnae – *după Brehm*

fost dispuşi să se deplaseze nici măcar pentru a vedea primele exemplare de coelacanţi prinşi în 1954, afirmând că, în mod sigur, era vorba de o farsa...

Dar zecile de mii de observaţii descriind (de-a lungul a peste patru milenii şi în *toate* continentele şi oceanele Terrei) făpturi cu aspect dinozaurian *nu* sunt farse. După cum şi descoperirea, în anii '80, a fosilelor de dinozauri tereştri şi amfibieni din Alaska este cât se poate de reală şi a produs un şoc formidabil. Căci dinozaurienii alaskani au trăit acum 35 – 45 milioane de ani, deci *cu 20 – 30 milioane de ani după ce, teoretic „pieriseră TOŢI dinozaurienii!*

Există puţine incursiuni mai fascinante decât aceea în lumea dispărută a făpturilor pe care memoria colectivă a tuturor vechilor popoare de pe Pământ le-a păstrat şi perpetuat cu grijă, numindu-le, sugestiv, „dragoni". Dar, pentru a înţelege istoria apariţiei, a evoluţiei şi extincţiei lor, călătoria trebuie să pornească de la *începuturi.*

I *Naşterea şi deriva continentelor*

Terra s-a „născut" acum peste 5 miliarde de ani, însă primele forme de viaţă (bacterii, alge marine etc.) au apărut un miliard de ani mai târziu, încă 4 miliarde de ani, în etapele pe care geologia le

numeşte *Arhaic* („era străveche”) şi *Proterozoic* („era primei vieţi”), pe Pământ nu au existat decât organisme inferioare, cele mai evoluate dintre ele fiind nevertebratele marine. Apoi, brusc, în *Paleozoic* („era vieţii vechi”, începută acum 590 milioane de ani şi întinzându-se pe o perioadă de 342 milioane de ani) au apărut primele plante de uscat şi animalele relativ evoluate: *insectele, moluştele, peştii* (întâi cei primitivi, placodermi, apoi cei cu scheletul cartilaginos, osos şi cei pulmonaţi) şi *stegocefalii,* ce au dat naştere *batracienilor* şi *reptilelor primitive.*

Nu se cunosc îndeajuns cauzele pentru care această „explozie a vieţii” a avut loc în acel moment şi nu mai devreme sau mai târziu. Pământul trecuse prin mai multe etape de orogeneză (ansamblu de fenomene geologice datorită cărora se formează suprafaţa uscatului) şi aceasta avusese ca urmare dezvoltarea unor noi condiţii de mediu. Odată formate/ continentele au rămas, în ciuda marilor transgresiuni şi regresiuni marine de-a lungul timpului, zone *terestre* unde au apărut şi au evoluat plante şi animale diferite de cele acvatice. Poate că acest lucru a dus, mai mult decât orice, la constituirea sistemului ecologic specific planetei noastre.

În etapa următoare, *Mezozoicul* („era vieţii de mijloc”, care a durat 183 milioane de ani), au apărut făpturi mai bine adaptate, atât fizic cât şi psihic, luptei pentru existentă: *dinozaurii, păsările, mamiferele primitive, cu cloacă* (ce depun ouă), cele *aplacentare* (mamifere cu pungă sau marsupiale) şi cele *placentare* (mamifere superioare, care dispun de placentă, membrana ce înveleşte, protejează şi hrăneşte fetusul înainte de naştere).

În sfârşit, în *Neozoic* („era vieţii noi”, începută acum 65 milioane de ani) au căpătat contur atât continentele, cât şi speciile de plante şi

animale actuale.

Continentele de astăzi (Europa, Asia, America de Nord, America de Sud, Africa, Australia şi Oceania şi, respectiv, Antarctida) au împreună o suprafaţă de 147.770.000 kilometri pătraţi. După cum a demonstrat savantul german Alfred Wegener, ele erau unite în timpul erelor Arhaică şi Proterozoica într-o singură masă de uscat (numită de Wegener, *Pangaea*). La începutul Paleozoicului, această uriaşă masă continentală s-a fragmentat în patru părţi: trei situate în emisfera nordică („Scuturile" canadian, baltic şi siberian) şi una aflată în emisfera sudică (Gondwana sau „Continentul Ecuatorial"). La jumătatea

Paleozoicului existau alte patru continente: Nord-Atlantic (format prin unirea scuturilor canadian şi baltic), Angara (scutul siberian mărit datorită regresiunilor marine), Sinic (abia ridicat dintre ape) şi Gondwana. La sfârşitul Paleozoicului, mai rămăseseră trei: Nord-Atlantic, Sino-Siberian şi Gondwana. În cursul Mezozoicului, Gondwana s-a fragmentat în patru zone continentale: America de Sud, Africa, Lemuria (care unea Madagascarul cu Peninsula Indiană) şi Australia. În sfârşit, în Neozoic, marele continent nordic (care se formase în Mezozoic prin unirea continentului Nord-Atlantic cu cel Sino-Siberian) s-a fragmentat şi el, dând naştere Eurasiei şi Americii de Nord.

Istoria schimbării necontenite a formei uscatului a putut fi clarificată numai datorită lui Wegener, care a formulat şi demonstrat, încă din 1912, „teoria derivei continentelor", după care fragmentele ce constituie pătura superioară a scoarţei terestre, *Stalul,* plutesc pe cea de dedesubt, *Sima,* aidoma unor iceberguri pe apele oceanului – dar au trebuit să treacă mai bine de cinci decenii pentru ca teoria savantului german să fie unanim acceptată, în urma acumulării unei imense cantităţi de date ştiinţifice, care veneau să o confirme întru totul...

**!*

— Mezozoicul: lumea dinozaurilor

s

Pe cele şapte continente şi în Oceanul Planetar trăiesc astăzi milioane de specii de plante şi animale, dintre care o mare parte sunt apărute în Neozoic – însă ele datorează enorm etapei anterioare:

Mezozoicul.

„Era vieţii de mijloc” a fost veriga de trecere între făpturile primitive ale Paleozoicului şi cele superioare, ce vor apărea în Neozoic. O punte temporală întinzându-se de-a lungul a 183 milioane de ani şi având trei diviziuni: *Triasicul* (35 milioane de ani), *Jurasicul* (69 milioane de ani) şi *Cretacicul* (79 milioane de ani).

10

Monştrii adâncurilor

În această perioadă au avut loc cele mai extinse transgresiuni marine din istoria Terrei, dar spre sfârşitul ei au început să se contureze atât o parte din actualele continente (Africa, America de Sud, Australia), cât şi marele sistem muntos alpino-carpato-himalaian, coloana vertebrală a Europei şi a Asiei. Dacă în Triasic, clima a continuat să fie caldă şi umedă pe aproape întreaga suprafaţă a uscatului, în Jurasic şi Cretacic s-au diferenţiat clar trei zone climatice, una caldă, ecuatorială, şi două reci, cea boreală şi cea australă. Ca rezultat, în Mezozoic s-a produs dispariţia aproape completă a *criptogamelor vasculare* (plante fără flori), perioada fiind dominată de *gimnosperme* (plante cu flori şi sămânţa descoperită), prezente atât sub forma unor uriaşe păduri de conifere, cât şi a nesfârşitelor stepe care furnizau hrană din belşug tuturor vieţuitoarelor erbivore.

Practic, *Mezozoicul* (anii 248 – 65.000.000 Len.) a reprezentat o epocă extrem de favorabilă pentru apariţia, dezvoltarea şi mai ales diversificarea speciilor de animale. Astfel, alături de nevertebrate, peşti, batracieni şi reptile, apar ultimele două trepte ale evoluţiei: păsările şi mamiferele, factor determinant în definirea unui ecosistem superior pe Terra. Dar Mezozoicul a rămas şi va rămâne, pentru oamenii de ştiinţă şi pentru profani deopotrivă, era reptilelor gigante şi lumea celor mai enigmatice făpturi care au existat vreodată pe Planeta Albastră: dinozaurii.

Primele reptile (ordinul *Cotylosauria)* au apărut în Paleozoic, mai precis în Carboniferul superior. Erau animale de talie redusă, rareori atingând 1, 50 m lungime, dar s-au dovedit mai bine înzestrate pentru supravieţuire decât treapta evolutivă anterioară lor,

stegocefalii. După o diversificare şi o evoluţie corporală destul de lentă (peste 40 milioane de ani), la începutul Mezozoicului s-a produs una dintre marile explozii din lumea vie: în mai puţin de un milion de ani au apărut mii de specii terestre, acvatice sau

aeriene, majoritatea atingând dimensiuni ieşite din comun. Astăzi sunt catalogate 300 de genuri de *Dinozaurieni,* cuprinzând peste 5.000 de specii şi apar mereu alte fosile în toate continentele, inclusiv înţarctida! Qt despre talie, reptilele şi dinozaurienii din Mezozoic depăşeau sensibil orice mamifer care a trăit vreodată pe Terra, cu excepţia balenelor. Un astfel de salt calitativ şi cantitativ poate părea curios la prima vedere, dar în realitate este foarte firesc: temperatura ridicată şi, mai ales, excedentul de hrană, lipsa unor fiinţe situate pe trepte evolutive superioare, sau măcar egale, care să-i concureze în lupta pentru existentă au oferit dinozaurienilor o şansă aproape unică în istoria ecosistemului planetei noastre.

Oceanele din epoca mezozoică, poate cele mai întinse din istoria Pământului, erau în majoritate calde şi deschise (deci bogat oxigenate). Vieţuitoarele, nu prea diversificate (se remarcă peştii cu schelet osos, amoniţii şi belemniţii, alături de trematozauri, singurii amfibieni de apă sărată), erau în schimb foarte numeroase, ceea ce a dus la apariţia unui mare număr de reptile marine carnivore. Interesantă este varietatea de forme şi specializări a acestor făpturi care, spre deosebire de reptilele zburătoare, au găsit un mediu mai propice conformaţiei lor anatomice (deşi, având plămâni şi nu branhii, erau obligate să iasă la suprafaţă pentru a respira). Cele mai cunoscute dintre ele sunt: *Ichthyosaurus, Plesiosaurus, Elasmosaurus* şi *Tylosaurus.*

Ichthyosaurus a fost singura reptilă marină asemănătoare peştilor, deci mai bine adaptată decât celelalte la viaţă acvatică. Arăta oarecum similar pestilor-evantai sau pestilor-spadă, având un corp lung de 2 – 6 m, suplu şi puternic, şi un craniu terminat cu nişte fălci în formă de cioc, atingând uneori 1, 50 m lungime. Dinţii săi conici şi drepţi erau dispuşi în şanţuri care mărgineau maxilarele, ca la crocodilii actuali. Avea numeroase înotătoare

dorsale şi ventrale asemănătoare cu ale rechinului, iar coada în formă de semilună (de fapt, o prelungire a coloanei vertebrale) îl ajuta să înoate cu mare viteză. Ihtiozaurii năşteau pui vii (ouăle fiind clocite în uter) şi, spre deosebire de celelalte reptile acvatice, nu părăseau niciodată largul mării. Cel mai mare ihtiozaurian rămâne *Shonisaurus,* care a trăit în Triasicul superior în mările ce se întindeau în locul a ceea ce astăzi este statul american Nevada. Dimensiunile ieşite din comun (15 m lungime, dintre care 3, 8 m craniul), înotătoarele egale, foarte dezvoltate, coada extrem de puternică (permiţându-i, prin mişcări laterale viguroase să atingă o viteză de 40 km/h sub apă!) îl deosebeau de celelalte familii al Ordinului *Ihtiosauria,* făcându-l un vânător de temut, care nu putea concura însă cu rechinii contemporani lui, giganţi de până la 20 m lungime.

Plesiosaurus era, se pare, cea mai mare reptilă marina din Mezozoic. Atingea adesea 30 m lungime, dintre care doar o treime revenea corpului foarte hidrodinamic (silueta nu era fusiformă, ci îngroşată în partea anterioară, asemeni unei picături de apă), prevăzut cu patru înotătoare laterale scurte, ca ale delfinului. Coada (8 m), gâtul şi capul (10 – 12 m împreună) arătau aidoma celor de şarpe-boa, fiind deosebit de mobile.

Elasmosaurus constituia o specie înrudită cu plesiozaurii, dar anatomia sa era destul de diferita. Corpul, fusiform, îngroşat la mijloc, se termina printr-o coadă scurtă, ascuţită, care nu mai putea folosi la înotat, ci avea probabil rolul de cârmă. Cele patru înotătoare laterale se lungiseră mult, ca la broaştele ţestoase marine actuale, trebuind nu numai să propulseze animalul, dar şi să-i asigure stabilitatea. Căci elasmozaurii aveau o siluetă curioasă şi disproporţionată, gâtul serpentiform fiind aproape de două ori mai lung decât corpul şi coada împreună (8 – 9 m dintr-o lungime totală de 14 m, la o specie descoperită în statul

13

Ihtiozaurieni (după Cox şi Kirk). De sus în jos: Cymbospondylus, Shonisaurus, Ichthyosaurus.

14

Monştrii adâncurilor

15

american Kansas şi în Japonia acum câteva decenii). Fălcile, mă mari decât ale plesiozaurului, şi conformaţia generală, mai viguroasă, caracterizează prădătorul feroce, neobosit.

Tylosaurus, făcând parte din Superfamilia *Pliosauroide,* fost unul din cei mai puternici carnivori marini. Avea o lungimi de 10 – 12 m şi asemănarea sa cu crocodilul actual este remarcabilă. Labele înotătoare în formă de lopata şi coada groasă, puternică îi permiteau să înoate cu mişcări ondulatorii, mai iuţi decă ale elasmozaurilor şi plesiozaurilor, deşi neputând concur; viteza ihtiozaurilor. Fălcile triunghiulare posedau o impresio nantă colecţie de colţi, fiind cea mai teribilă arma de atac pe car natura a dăruit-o vreunei făpturi marine din Mezozoic. De-lungul şirei spinării, de la ceafa până în vârful cozii, i se întinde o creastă zimţată, ca a tritonului, având rolul de a îngreuna u atac pe la spate. O specie care a trăit în Cretacicul inferior! marile ce inundaseră aproape complet continentul australiar rămâne cel mai mare pliosauroid cunoscut: *Kronosaurus* Dimensiunile sale impresionează: 13 – 14 m lungime (dintre care 3 m craniul cu fălci de 2, 20 m) şi 10 – 12 tone greutate. Animalu'. era similar ca siluetă „crocodilului cu creste” actual, însă aveai coada relativ scurtă, fusiformă şi înotătoarele mult mai lungi decât i tylosaurii. Alături de aceştia şi de rudele lor Lâopleurodonul (12 m lungime, baleniformi dar foarte hidrodinamici), kronozaurii rămân stăpânii de necontestat ai oceanelor mezozoice, în-fruntând cu succes rechinii giganţi, elasmozaurii şi plesiozaurii.

O ISTORIE TUMULTUOASĂ

Începutul: „legende” şi „erezii”.

Vechii navigatori, fie ei fenicieni, greci, vikingi, arabi, geno-vezi, veneţieni, portughezi, spanioli, olandezi, francezi ori englezi, credeau cu tărie că vinovaţi de naufragiile sau dispariţiile corăbiilor ce traversau oceanele lumii erau uriaşii monştri din adâncuri: calmarul gigant (Krakenul), rechinul-vultur, rechi-nul-balenă, caşalotul şi, desigur, Şarpele de Mare. Primii s-au dovedit a fi cât se poate de reali. În privinţa ultimului, după cum scria Richard Hennig: „Fără îndoială că nu toate relatările despre şerpii de Mare trebuie acceptate orbeşte. Cu cea mai sinceră buna-credinţă, faimosul Şarpe a fost confundat, în destule cazuri, cu anghile mai mari, cu delfini *Orcinus orca* sau cu rechini «Great White». Dar până la urmă, aceste confuzii nu sunt chiar atât de numeroase. Ele nu sunt în măsură a ne face să uităm apariţiile confirmate ale monştrilor necunoscuţi care-şi ridica gâturile interminabile deasupra valurilor şi nici observaţiile ştiinţifice, lucide, ale savanţilor” *(„Les Grandes Énigmes de l’Univers” – „Marile Enigme ale Universului”}.*

De fapt, există o cunoscută familie de şerpi veninoşi proteroglifi *(Hydrophiidae),* care trăiesc aproape exclusiv în Lumea Tăcerii. Structura corpului lor este perfect adaptată acestui mod de viaţă, coada fiind turtită lateral, plăcile ventrale lipsind de obicei, iar deplasarea asigurându-se prin ondulare laterală sau verticală, cu capul afară din apă ori în imersiune totală, cu botul în permanenţă închis. Aria de răspândire a acestor reptile o reprezintă regiunea mărilor tropicale, mai precis Oceanul

Indian şi Pacificul de Vest (între 30° longitudine estică şi 150 longitudine vestică). Cele mai cunoscute genuri sunt *Hydrophis, Laticauda* şi *Pelamydrus,* toţi şerpi veninoşi cu lungimi de 30 – 150 cm

(atingând foarte rar 200 cm), care se hrănesc cu cefalopode sau peşti mici.

Gigantul şerpilor de apă rămâne faimosul anaconda *(Eunectes murinus), ce* poate fi întâlnit însă numai în America Centrală şi regiunea tropicală a Americii de Sud, în albiile marilor fluvii din zonă. Alături de unii şerpi de uscat din familia *Pythonidae (Python bivittatus* sau *Python reticulatus),* ce ating uneori 10 – 12 m lungime, anaconda, ajungând în mod excepţional la 14 m şi având o grosime neobişnuită în raport cu lungimea, este considerat cel mai mare şarpe cunoscut pe Terra.

Dar, încă din timpuri străvechi, marinarii, exploratorii, verşi călători au afirmat că în imensitatea Continentului Albastru ar trăi şerpi de asemenea dimensiuni încât depăşesc orice specie ştiută, martorii oculari atribuindu-le lungimi de 20 – 200 m (mai des 20 – 60 m). Iată câteva mărturii consemnate în termeni ce nu pot fi puşi pe seama unor eventuale confuzii: j

Pe un zid din sala de primire a palatului regal din Dar-l Sharrukin (astăzi Khorsabad) este reprodusă silueta unui Şarpe; de Mare pe care regele Sargon al II-lea (722 – 705 î.e.n.), întemeietorul ultimei dinastii asiriene, l-a văzut de pe nava sa în Mediterana Orientală. Regele, puternic impresionat, a poruncit ca episodul să fie imortalizat atât în piatră, cât şi în arhiva palatului (compusă din peste 5.000 de tăbliţe cu scriere cuneiformă).

În lucrarea *„Historia de gentibus septentrionalibus" („Istoria popoarelor nordice",* apărută în 1555 la Roma şi tradusă în limba; italiană la Veneţia în 1565), cronicarul suedez Olaiis Magnus, episcop de Uppsala, consemna: „Toţi cei care navighează de-al lungulţ armurilor Norvegiei, pescuiesc sau fac negoţ în fiorduri se întrec a povesti despre un Şarpe Marin monstruos, lung de 60 m şi gros de 6 m, ce trăieşte printre stâncile şi în grotele din apropiere de Bergen. El se iveşte la suprafaţă doar în nopţile călduroase de vară şi numai pe vreme bună; se hrăneşte cu vite, oi şi capre (răpiţi de pe mal – *n.a.)* sau se afundă în valuri ca să vâneze caracatiţe şi peşti mari de toate felurile. Coama lui măsoară 0, 60 m şi atârnă în jos de pe grumaz; solzii îi sunt ascuţiţi, cornoşi, de culoare întunecată, iar ochii enormi, scăpărători. Îi înfricoşează pe marinari deoarece atacă bărcile de

pescuit şi navele, apucându-i pe oamenii dinăuntru sau ridicându-se mult deasupra apei şi încolăcind vasele”.

Asemenea descrieri lăsaseră şi vikingii, marinarii arabi, hanseatici, portughezi ori spanioli, iar înaintea lor, grecii, fenicienii sau romanii. Despre şerpii de Mare uriaşi au scris poetul latin Virgiliu, povestitorul arab Buzurg ibn-Sahriar şi abatele-cronicar englez Ralph de Coggeshall.

În secolul al XVI-lea, medicul elveţian Conrad Gesner aminteşte în lucrarea *„Historia animalium” („Istoria animalelor”,* în cinci volume, apărută între 1551 şi 1558 la Zürich şi interzisă imediat în Italia ca „suspectă de erezie”), despre numeroasele mărturii referitoare la şerpii de Mare, iar ulterior a ilustrat relatările lui Olaiis Magnus, desenând un fantezist şarpe cu cap de ştiucă şi corpul de zece ori mai lung decât corabia în jurul căreia se încolăcise.

Menţionările provenind din antichitate şi din evul mediu sunt, în general, categorice: făpturile văzute erau animale ser-pentiforme, rareori având corpul îngroşat la mijloc sau înotătoare. Ele nu pot fi puse pe seama confuziei cu balenele ori cu krakenii şi cu atât mai puţin nu erau alge uriaşe, aşa cum au afirmat unii biologi. Caracterul reptilian, în primul rând dentiţia uniformă şi agresivitatea, se remarcă în aproape toate cazurile;

Monştrii adâncurilo.

„Marele Şarpe de Mare” (după Gesner), dar şi prezenta unui detaliu mai rar întâlnit în rapoartele uiterioare, solzii cornoşi (tipici reptilelor şi deosebiţi ca forma’s textură de ai peştilor).

Una dintre primele menţionări despre monştrii reptilien americani, consemnată şi bine documentată de englezul John Josselyn, datează din 1638. Vizitând Golful Nahant (Nous Anglie), Josselyn a strâns câteva zeci de mărturii ale marinarilor coloniştilor şi chiar ale unor ofiţeri ai Coroanei, care văzuseră „un şarpe lung de 20 – 30 m, de culoare neagră sau brună, ce înota ondulându-şi trupul enorm în largul Capului Ann”.

O mărturie interesantă şi demnă de încredere este aceea a misionarului scandinav Egede, cunoscut pentru abnegaţia cu

rfe mare *giganţi" (după Coupin).*

care i-a îngrijit pe eschimoşii groenlandezi în timpul marii epidemii de variola ce a depopulat insula la începutul secolului al XVIII-lea. La 6 iulie 1734, Egede naviga în largul Groelandei, când a observat un animal pe care-l descrie astfel: „Am văzut atunci un monstru îngrozitor, cum nu mai întâlnisem vreodată. Făptura s-a ridicat deasupra valurilor şi capul lui părea să fie mai sus decât gabia navei noastre. Respiraţia nu îi era la fel de zgomotoasă ca a balenei (ceea ce pare să demonstreze că animalul nu era mamifer – *n.a.),* avea gâtul foarte lung şi capul mai mic decât trupul, care părea moale şi zbârcit, cu înotătoare late atârnând sub pântece. Puţin după aceea am zărit coada monstrului, a cărei lungime o depăşea pe a navei". O imagine extrem de asemănătoare cu cea a unui Plesiozaur…

Două decenii mai târziu, cunoscutul istoric şi naturalist nor vegian Erik Pontoppidan (episcop, dar şi membru al Academie Regale de Ştiinţe din Copenhaga) scria în *„Historia naturalii Norvegiae" („Istoria naturală a Norvegiei",* publicată în 1753) „A le pune pescarilor şi corăbierilor norvegieni întrebarea *daţi* există Şerpi de Mare gigantici ar fi cam acelaşi lucru cu a-i între ba dacă în ocean trăiesc tipări sau scrumbii". Pontoppidan con sacra un capitol întreg acestor Şerpi de Mare, considerându-i to atât de reali ca şi calmarii uriaşi şi consemnând diverse mărturii dintre care se remarcă cele din localitatea Molda (Norvegia).

„Teroarea celor şapte mări".

Între secolele al VIII-lea şi al XVIII-lea, teama de Marele Şarpe era generală şi nu rareori justificată, căci unele animale acvatice (cum ar fi caşaloţii şi calmarii) prezentau un pericol rea pentru corăbiile cu pânze, ce aveau deplasamente de 100 – 800 de tone. Corsarii din St.

Malo (Normandia – Franţa) îl cunoşteau pe „Şarpe” sub numele de „Teroarea celor şapte mări” şi au lăsa numeroase descrieri ale unor asemenea monştri. Măsurile de precauţie împotriva lor mergeau de la dotarea navelor franceze cu tunuri purtând nume adecvate („Omorâtorul de Şerpi „Spaima dragonilor”), până la încărcarea unor mari provizii de „zeamă de castor” pe vasele canadiene. (Fiertura de grăsime şi alte componente ale castorului trebuia să aibă probabil un efect magic asupra monştrilor marini. În realitate, mirosul ei era aţi de cumplit, încât fără îndoială că îndepărta orice agresor de nav; respectivă. Pescarii din Terra Nova sunt şi astăzi convinşi de că cienta acestei licori, şi pe bună dreptate; din nefericire pentru ei numărul castorilor a scăzut drastic,)

Între 1750 şi 1800, mai mult de şaptezeci de rapoarte semnalează apariţia Şarpelui de Mare în apele vestice ale Atlanticulu

de Nord, între Capul Hatteras (statul North Carolina – S.U.A.) şi Insula Terra Nova (Newfoundland – Canada).

În 1808, un animal care (după descrierea celor peste 50 de martori oculari) semăna izbitor cu un plesiozaur a fost aruncat de valuri pe ţărmul Insulei Orkney (Marea Britanie). Avea 17 m lungime şi nu amintea de nicio făptură cunoscută de pescarii localnici. O bucată de ţesut şi câteva vertebre au fost trimise de un zoolog amator Muzeului de Ştiinţe Naturale din Londra, unde se află şi astăzi. Compararea vertebrelor cu cele ale fosilelor de plesiozauri a relevat o identitate care ar fi trebuit să-i pună pe gânduri pe zoologii şi paleontologii zilelor noastre, ceea ce nu s-a întâmplat…

În august 1817, un Şarpe de Mare a fost văzut de câteva sute de persoane (marinari, pescari, negustori, paznici de coastă, ba chiar şi ofiţeri de artilerie) deplasându-se de-a lungul litoralului atlantic american şi canadian, de la Capul Hatteras până la Insula Terra Nova. Cele mai numeroase observaţii proveneau din zona Golfului Massachusetts (Cape Ann), împrejurimile oraşului Gloucester şi din Terra Nova. Potrivit afirmaţiilor martorilor, animalul măsura 27 – 30 m lungime, l în diametru, înota ondulându-se vertical, căci deasupra apei „se zăreau un şir de ciudate cocoaşe mişcătoare” (probabil inelele

corpului său îndoit), „era acoperit cu solzi negricioşi” şi „avea un cap ca al şerpilor cu clopoţei, dar de mărimea unui craniu de cal”, iar viteza sa a fost estimată la 30 noduri (datele fiind consemnate de Linne Boston Society of Naturalists, după cum scria cercetătorul american Charles Berlitz în *„The Bermuda Triangle” – „Triunghiul Bermudelor”).*

Societatea Linne din Boston (S.U.A.) a desemnat un comitet ştiinţific special pentru a se ocupa de această problemă şi se poate spune că investigaţiile au fost amănunţite şi serioase. Erau

r

consemnate doar relatările martorilor oculari, iar declaraţiile’s făceau la tribunal sub prestare de jurământ şi numai în scris. I plus, martorii răspundeau obligatoriu, tot în scris, unui ches tionar de 25 de întrebări alese pentru a se preciza clar împrejurările în care fusese observat animalul, dar şi pentru a verific credibilitatea celor ce făceau depoziţiile.

Între 1818 şi 1848, nu mai puţin de 82 nave au întâlnit serp gigantici pe diverse mări şi oceane ale globului, evenimente fiind consemnate în jurnalele de bord ale vaselor respective (cum a fost cazul goaletei americane *Sally,* incidentul petrecân du-se în Atlantic, la 17 decembrie 1819) şi chiar confirmate d oameni de ştiinţă, ca observaţia din Golful St. Lawrence (Canada) la care a participat şi Sir John William Dawson, geolog canadia de prestigiu, aflat la bordul vasului „urmărit” scurt timp de „creatură serpentiformă necunoscută. (Detaliile raportului lui Dawson au stârnit interesul unui alt om de ştiinţă, Sir Charles, Lyell, geolog, naturalist şi arheolog englez, care a sprijinit con –, cluziile canadianului: animalul era foarte asemănător cu o reptilă, neputând fi confundat cu un peşte sau un cetaceu.)

Un raport deosebit de interesant a fost şi cel din mai 1833, când nişte ofiţeri de marină canadieni au ieşit la pescuit pe un mic iaht în

largul portului Halifax (Nova Scoţia – provincia Québec – Canada). Deodată, atenţia le-a fost atrasă de un grup de delfini care săreau în toate părţile, de parcă ar fi fost ameninţaţi de vreo primejdie. Urmarea este consemnată de biologul rus Igor Akimuskân, ce reproduce, în cartea sa *„Pe urmele unor* animale rare şi nemaiîntâlnite”,* fragmente din raportul canadie-jnilor: „Atunci, la o distantă cuprinsă între 137 şi 183 m de iahti am văzut capul şi gâtul unui animal marin ce semăna cu un şarpe. Capul, înălţat deasupra undelor, se avânta mult înainte, retrăgându-se apoi, în timp ce corpul se ridică şi se scufunda alternativ deasupra şi sub apă. Ciudata creatură a trecut repede pe lângă noi (iahtul naviga cu o viteză de cinci noduri), lăsând în urmă valuri. De la locul unde începeau acestea până la capul animalului erau aproape 24 m. Am privit creatura în tăcere timp de o jumătate de minut. Nu exista nicio îndoială: aveam în faţa noastră un şarpe marin autentic, de obicei considerat o plăsmuire a închipuirii marinarilor. Capul animalului măsura circa 1, 8 m; aceeaşi lungime o avea şi partea vizibilă a gâtului, gros cât un trunchi de copac. Şarpele era de culoare cafenie închisă, aproape neagră, cu dungi albe. Nu am observat niciun fel de alte amănunte”. Este demn de remarcat faptul că raportul canadienilor rămâne unul dintre primele care descriu amănunţit nu doar o reptilă marină uriaşă, ci şi (după aspect şi mişcări), în mod indiscutabil, un şarpe.

„Foca-şarpe” şi „devoratorul de balene”.

În august 1848 a avut loc un alt faimos incident din „istoria şarpelui de mare”, întorcându-se din India, fregata britanică *HM. S. Daedalus* a întâlnit, după ce dublase Capul Bunei Speranţe (Africa de Sud), îndreptându-se spre Insula St. Helen, un animal acvatic serpentiform lung de peste 18 m şi având culoarea cafenie închisă. Întâmplarea a fost consemnată în jurnalul de bord al navei, apoi în raportul trimis de căpitanul M'Quhae Amiralităţii Britanice.

„Şir, ca răspuns la ordinul cuprins în scrisoarea dvs. de astăzi, vă comunic... (urmează indicarea poziţiei exacte a vasului în timpul incidentului şi o listă cu numele şi gradul ofiţerilor şi marinarilor care zăriseră strania creatură – *n.a.).*

Animalul amintea de un şarpe uriaş, capul şi spinarea (de fapt gâtul – *n. a,}* ridicându-se deasupra apei la o înălţime de 1, 2 m (...).

Lungimea părţii vizibile a corpului măsura cel puţin

18 m; nu exista niciun indiciu ca animalul s-ar mişca în a ondulându-se vertical sau orizontal.

Fiinţa aceea a trecut înot atât de aproape de bordul aflat şut vânt al vasului nostru, încât am putut s-o examinăm cu ochiu' liber (...). Se deplasa foarte repede, înaintând spre nord-vest cu e viteză de 12 – 15 noduri (este de remarcat că navele rapide cu pânze, clipperele şi fregatele, atingeau viteza maximă de 20 – 22 noduri şi numai în cazul unor vânturi favorabile – *n.a.}.*

Diametrul animalului era de 4, 2 – 4, 5 m în regiunea spinării iar capul aparţinea fără îndoială unui şarpe, în decursul celor 2C de minute cât l-am observat cu lunetele, n-am văzut celelalte părţi ale corpului, rămase sub apă. Creatura era de culoare cafe> ale închisă, cu o dungă alb-gălbuie pe gât. Nu avea înotătoare dar pe spinare i se vedea ceva asemănător unei coame de cal".

După ce relatarea căpitanului şi schiţa executată de desenatorul (cartograful) fregatei au fost publicate în 1849 de reputatul ziar britanic *„Times"* şi reluate apoi de presa europeană şi americană, paleontologul Richard Owen (acelaşi care studiase decenii întregi două rarităţi, păsările neozeelandeze Mea – *Dinornis* şi Tahake – *Notornis mantelli)* a trimis câtorva publicaţii engleze articole ce au iscat polemici aprinse. După opinia lui Owen, echipajul navei *HM. S. Daedalus* se înşelase, luând drept şarpe marin o... foca uriaşă, elefantul de mare sudic *(Mirosunga leonina)* Aceasta poate atinge o lungime de 6 – 7 m şi greutatea de 3 tone, dar trăieşte în Antarctica. Foca, susţinea paleontologul, fusese purtata de curenţi spre tropice şi, nemaisuportând căldura, se întorcea înot acasă atunci când s-a întâlnit cu fregata.

Însă Owen nu ţinea seama de declaraţiile marinarilor, care

menţionau că animalul se îndrepta spre nord-vest, nu spre sud şi înota cu o viteză mult mai mare decât orice focă. Iar scenariul conceput de paleontolog era mai puţin credibil decât existenţa

Mirosunga angustirostris *(elefantul de mare nordic – după Brehm).*

„Şarpelui de Mare", fiindcă niciodată focile din această specie nu se aventurează atât de departe spre nord, în apele pline de rechini şi balene ucigaşe. Cât despre ipoteza ca elefantul de mare ar fi dormit liniştit luni de zile până când icebergul pe care se afla s-ar fi topit sub el, ideea este prea fantezistă pentru a avea nevoie de o contraargumentaţie.

Căpitanul M'Quhae a trimis ziarului *„Times"* un răspuns sobru, în care demonstra că nu poate fi vorba de o asemenea eroare, atât el cât şi echipajul fregatei ştiind foarte bine cum arată o focă. Animalul văzut de ei prezenta un aspect serpentiform, neavând acelaşi raport între grosimea şi lungimea corpului ca un elefant de mare şi, în orice caz, era de cel puţin zece ori mai lung decât orice focă sau morsă cunoscută.

Patru ani mai târziu (în ianuarie 1852), echipajul nave; *Monongahela* declara că vasul său ucisese accidental un Sarp Marin lung de 33 m, ciocnindu-se de el în Oceanul Pacifi Marinarii au fost însă prea înspăimântaţi la vederea fiinţei ce's zbătea în agonie pentru a încerca să o captureze.

La 30 martie 1856, căpitanul şi echipajul navei *Imogen* a observat un animal asemănător unui şarpe uriaş, ce nu putea confundat cu o balenă sau un calmar gigant, după cum nic şarpele cu creastă pe toată lungimea trupului, similar anghileloi aruncat mort peţ armul Golfului Hungary (Ins. Bermude) în
1860, nu era o făptură cunoscută zoologilor.

Iată şi o depoziţie înregistrată de Consiliul Municipal din Liverpool (Marea Britanie) sub prestare de jurământ şi publicat în 1875 de mai multe ziare britanice, printre care şi *„Times”.*

„Subsemnaţii (...), ofiţeri şi membri ai echipajului nave *Pauline* din oraşul Liverpool, Comitatul Lancashire, Regatul Uni al Marii Britanii şi Irlandei, declarăm în mod solemn şi sincer e, *i i* în ziua de 8 iulie 1875, la 5° 13 latitudine sudică şi 35° longituj dine vestică, am zărit trei caşaloţi mari, dintre care unul fusesâncolăcit de două ori de un şarpe uriaş. Capul şi coada acestui (în afara trupului încolăcit în jurul caşalotului) erau lungi de vreo 9 m fiecare şi groase de 2 – 3 m. Şarpele şi-a sugrumat vieţi mă în decurs de 15 minute, apoi a tras-o la fund cu capul în jos”.

„Este greu de crezut că şerpii Marini, dacă există, se hrănesc cu marii caşaloţi de 50 tone”, este de părere Igor Akimuskinj care scria în legătură cu această relatare următoarele: „Mai mul (decât probabil, marinarii de pe *Pauline* s-au înşelat, luând drept şarpe un calmar uriaş. Or, după cum se ştie, încăierările dintre! calmari şi caşaloţi constituie un fenomen obişnuit”.

Dar această concluzie contrazice capitolele consacrate de biologul rus calmarului gigant *(Architheuthis),* în care sunt citatei numeroase relatări ale marinarilor ce au asistat la luptele dintre caşaloţi şi calmari ori se aflau la bordul unor nave atacate de aceştia din urmă. Într-adevăr, calmarul gigant este un agresor periculos, care se năpusteşte adesea asupra delfinilor, caşaloţilor sau navelor, fie ele cu pânze sau cu motor, însă ar fi greu de confundat o făptură cu zece tentacule pornind din prelungirea unui corp distinct (mai precis de pe cap), cu un animal serpentiform având trupul lung şi relativ subţire. Ipoteza potrivit căreia un *Architheuthis* se folosise de un singur tentacul în lupta cu redutabilul său duşman nu poate fi luată în considerare, căci, după cum constata însuşi cercetătorul rus, majoritatea bătăliilor dintre calmari şi caşaloţi se termină prin victoria cetaceelor. Este foarte posibil ca un calmar lung de 30 – 40 m să pună în pericol un caşalot (un exemplar de *Architheuthis dux,* măsurând 18 m şi pescuit lângă Insula Terra Nova, a fost reconstituit şi poate fi văzut la Muzeul Oceanografic din Monaco), dar chiar şi în acest caz lupta ar fi dificilă, iar cefalopodul ar trebui să facă uz de întreaga-i

forţă pentru a-şi înlănţui strâns adversarul, înecându-l înainte ca acesta să-l poată sfâșia sau zdrobi de stâncile de pe fundul mării. Este de asemenea puţin probabil ca marinarii de pe *Pauline* să nu fi remarcat în 15 minute celelalte tentacule sau corpul calmarului, dacă agresorul era într-adevăr un *Architheuthis.*

La 2 iulie 1877, un şarpe marin gigantic, de culoare cafenie-negricioasă a fost văzut de căpitanul Pearson şi câţiva ofiţeri de pe iahtul regal britanic H.M.S. *Osbornef* iar la 28 ianuarie 1879, un animal asemănător era observat de căpitanul şi echipajul vasului american *City of Baltimore,* în 1882, un poliţist din orăşelul Llandudno, situat pe coasta Golfului Liverpool (Wales – Marea Britanie), relata superiorilor săi despre o creatură serpentiformă uriaşă pe care o zărise înălţându-şi capul şi gâtul din apele mării.

deplasarea se făcea prin mişcări ondulatorii asemănătoare cu ale şerpilor, dar în plan vertical. Am armat un tun de calibru mic şi am tras o lovitură la 600 m distantă, care s-a dovedit a fi prea scurta. Imediat, animalele s-au scufundat cu un şuierat zgomotos, lăsând la suprafaţă valuri de tipul brizanţilor. N-au mai reapărut, dar am avut impresia că le-am zărit capetele sub apa; ele păreau de dimensiuni mici (în raport cu trupul – *n.a.).*

ale unui şarpe. Făptura avea o culoare albicioasă, iar capul

«i... ku", iha v. uj, su4 e

6 m deasu Pra 3 Pei" Câteva luni

În cunoscuta sa lucrare *„Le Grand Serpent de Mer" („Marele Şarpe de Mare"},* Bernard Heuvelmans, zoolog şi explorator belgian de prestigiu internaţional, consemna un fragment din jurnalul de bord al corvetei germane *Elizabeth,* al cărei căpitad (viitorul amiral) Hollman, scria: „26 iulie 1883, ora 17. Observai (în Atlantic – *n.a.)* grup de cetacee de mărimi variate şi, printre ele, un animal ale cărui formă şi mişcări le aminteau pe acelea

Anul acesta, la 15 februarie, traversând Golful Faî-tsi-long.

...". – i târziujam zărit din nou nişte animale asemănătoare. Am pornit imediat

Panamá în nirea cu Sarne d! 22 meW s! avea o co io. iz metri şi avea o culoare cafenie! f „jf° Cu la C1? CU U" Cap H de cal tfiân urmărirea lor şi am ordonat armarea tunurilor de mic calibru. llt Pr f"! T 8 r°S-" 8 ItUI Şi având Patnl Am tras câteva lovituri deasupra unuia dintre animale la distrateraie, a rost observata în dreptul coastei statulutante de 3.400 m, şi cel puţin două proiectile l-au atins, aparent

j

vedeau înotătoare dorsale sau ventrale în decembrie 1896 au fost zărite numeroase creaturi marne gigantice serpentiforme (pe care niciun martor n-a putut să identifice) în largul portului St. Augustine (statul Florida – totdeauna puteam observa mi-canle ondulatoru S.U.A.).

fără să-i pricinuiască vreun rău, deoarece ambele au explodat la suprafaţă. Am încercat să-l lovim cu prova navei, dar viteza lui era superioară celei pe care o putea obţine *L'Avalanche.* Totuşi, pe negre; nu să se c-te orj fjptura ajungea în ape scăzute se întorcea spre larg, lia reducerea distanţei dintre noi şi aprecierea ei considerabile. Se ridica adesea la suprafaţă şi

Dmgonii" din Golful Alon?

Fiecare scufundare era precedată de un jet sau mai degrabă de o vaporizare a apei însoţită de un şuierat zgomotos – spre deosebire de cetacee, care aspiră apa şi o aruncă la o anumită înălţime, după ce ies la suprafaţă (locotenentul se referă evident la expi

La 5 martie 1898, ziarul francez *„Le Courrier d'Haïphong"* raţia cetaceelor, care produce binecunoscutul jet – *n.a.).* publica mărturia locotenentului de marină Lagresille, coman-Animalul era de culoare cenuşie şi avea înotătoarele negre, danţul canonierei *L'Avalanche,* „în luna iulie a anului trecut, eu Drumul său putea fi lesne trasat după urmele lăsate de respiraşi echipajul navei *L'Avalanche* am zărit pentru prima oară, în ţie, care formau la suprafaţa mării, foarte calmă în acea zi, cercuri largul Golfului Along (Indochina – *n.a.),* două animale de formă, cu diametre de 4 – 5 m. La un moment dat am crezut că l-am ajuns bizara şi de mari dimensiuni; lungimea fiecăruia a fost evaluată şi l-am lovit cu prova, dar ne înşelasem. Urmărirea, care a durat la

aproximativ 20 m, iar diametrul la 2 – 3 m. Caracteristic acestor o oră şi jumătate, a fost zadarnică şi a trebuit s-o abandonăm la făpturi era corpul lipsit de rigiditatea cetaceelor cunoscute – lăsarea serii”.

***Monştrii** adâncurilo!*

Plesiozaurieni şi Pliozaurieni (după Cox şi Kirk): l – **Plesiosaurus; 2 – Kronosaurus; *3* – Elasmosaurus; 4 – Cryptocleidus; 5 – Peloneustes; *6* – Liopleurodon; 7 – Macroplata; *8* – Muraenosaurus.**

O istorie tumultuoasa 31

Relatarea locotenentului Lagresille, deşi confirmată de echipajul său, a fost, iniţial, primită cu mult scepticism.

La 25 februarie 1898, ofiţerul fusese invitat la o recepţie dată de amiralul Gigault de la Bedolliere şi gazda i-a solicitat o descriere detaliată a „monştrilor din Golful Along”; în cursul povestirii „unii ofiţeri schimbau priviri semnificative şi chiar ignitoare la adresa naratorului”, după cum scrie Heuvelmans.

Dar, a doua zi după recepţie, Lagresille a invitat la bordul navei sale zece ofiţeri de pe o altă navă de război *(Bayară},* inclusiv) e comandantul acesteia, Jeannot, pentru o croazieră în regiunea; aâtsi-long. În timpul prânzului, marinarii de cart au raportat că doi „Şerpi de Mare” apăruseră în apropierea navei şi ofiţerii de? e *Bayard* au avut prilejul să se convingă de existenţa anima-elor pe care le luaseră în râs cu o seară înainte. Iată ce relatează. agresille:

„Am urmărit unul dintre animale vreme de 35 de minute şi, la un moment dat, l-am zărit limpede dintr-o parte, la aproximativ 200 m, plutind nemişcat, la orizontală. Apoi a executat trei mişcări ondulatorii continue, la capătul cărora i-a apărut din apă capul, ce semăna cu acela al focilor, dar era de două ori mai mare. N-am desluşit în ce fel i se lega craniul de trup şi, eventual, care erau dimensiunile totale, oricum considerabile: este singura dată când am văzut ondulaţiile producându-se fără discontinuitate. Până atunci avusesem motive să credem că ceea ce luam drept ondulaţii erau nişte umflături care apăreau succesiv; dar, după mărturiile celor de faţă, nicio îndoială nu mai este posibilă, căci, înainte de a se produce (mişcările de înot – *n.a.)*

am văzut cu toţii animalul apărând în toată lungimea lui (...) Doi dintre ofiţerii de pe punte aveau aparate de fotografiat; ar fi putut să se servească de ele în clipa aceea, dar au fost atât de surprinşi de ceea ce vedeau, încât atunci când le-a venit ideea să-şi pregătească

aparatele, făptura tocmai se scufunda. Ea nu a apărut din no decât mult mai departe, în condiţii de vizibilitate neclare, delo favorabile realizării unei fotografii.

În rezumat, animalele zărite de pe *UAvalanche* nu sân cunoscute. Au lungimea de aproximativ 20 m (cifră minimă)
culoarea cenuşie-neagră, capul le este asemănător celui de foca iar corpul se deplasează ondulându-se, uneori foarte accentuat, în sfârşit, au spatele acoperit cu un soi de zimţi ca de ferăstrău/
ceea ce exclude identificarea cu cetaceele clasificate (...) Incontes tabil, aceste animale venerate şi temute de annamiţi (denumirea dată de francezi locuitorilor Vietnamului de Sud – *n.a.)* trebuie să se afle la originea imaginii dragonului care, modificată şi amplificată de legendă, s-a heraldizat, dacă pot spune astfen
(„Le Courrier d'Hai phong”).

Atât Lagresille, cât şi comandantul lui *Bayard* au înaintat câte un raport amiralului de la Bedolliere, descriind amănunţit incidentul. Spre cinstea sa, amiralul i-a răspuns – în scris – comandantului navei *UAvalanche,* scuzându-se pentru că-i pusese la îndoială relatarea de la recepţie şi schiţând planul unei vânători în care câteva torpiloare rapide să hăituiască unul sau mai mulţi „monştri” într-unul din puzderia de mici intrânduri din coastele vietnameze, pentru a-i captura în momentul retragerii apelor, la reflux. Din nefericire, tulburările izbucnite în acea perioadă în Indochina (lupte de guerilla împotriva francezilor, care au durat până în 1913) nu îngăduiau folosirea navelor de război în scopuri ştiinţifice...

Dar *UAvalanche* nu a fost singurul vas care a întâlnit „dragonul din Golful Along”. La 11 iulie 1898, cuirasatul *Vauban,* comandat de

căpitanul Boulet şi avându-l la bord pe viceamiralul de la Bonniniere de Beaumont a trecut pe lângă un astfel de animal, după cum relata câţiva ani mai târziu revistei franceze

Cuirasatul Vauban, construit în 1885: 440 de oameni echipaj, 6, 112 tone, 81 m lungime, chilă de oţel căptuşită cu lemn şi cupru, viteză de 14, 5 noduri, două motoare cu abur, armament: 4 tunuri de 238 mm în turele protejate de barbete, un tun de 190 mm şi 6 tunuri de 150 mm plasate în bordaj (arhiva autorului).

„Ouest-Eclair”, un căpitan din marina comercială, care, în 1898, făcea parte din corpul puşcaşilor marini de la bordul cuirasatului: „Priveam marea de pe punte, din dreptul scării de la babord, când am zărit un animal ciudat, care trecea cam la 3 m de capătul de jos al scării de acces, ondulându-se asemeni unui şarpe, dar în sensul longitudinal al vasului (deci în plan vertical – *n.a.}.*

Animalul măsura între 10 şi 12 m lungime şi părea să aibă o grosime de 40 – 50 cm la mijlocul corpului. Pe spinare i se desluşeau un fel de plăci cornoase, de grosimea celor ale ţestoaselor; gâtul era mult mai subţire decât corpul, iar proporţia dintre cap şi trup era aceeaşi ca la şarpe; coada se termina cu un vârf ascuţit.

Îi erau plasaţi mai sus decât sunt de obicei la şerpi (adică nu

chiar lateral – *n.a.) f* două orificii foarte vizibile se găseau deasupra botului. Culoarea făpturii era cenuşiu-verzuie, dar ultima nuanţă trebuie atribuită probabil apei de mare şi reflectării cerului. Animalul înota la 1, 5 – 2 m adâncime”.

Această mărturie este prima care menţionează placi cornoase pe spatele monstrului; altele aminteau de „zimţi” sau „pete gal-l bui, marmorate”, dar cele mai multe atribuiau făpturilor serpenti-l forme din regiune o mobilitate care cu greu ar fi putut caracteriza un animal

cu „placi cornoase” pe trup.

Racoviță și Oudemans: recunoașterea științifică f

m

l

Trebuie amintit faptul că, doar cu 6 ani înainte de eveni-lmentele din Golful Along, apăruse la Londra și Leiden (Olanda) l simultan, cartea *„The Giant Șea Serpent” („Șarpele de Marez Gigant”),* aparținând lui Cornelius A. Oudemans, doctor în J zoologie și botanică, director al Grădinii Zoologice din Haga să membru al Societății Imperiale de Zoologie din Germania. J După aproape două decenii de cercetări asidue, naturalistul olandez adunase o cantitate imensă de relatări, legende, rapoarte și comunicări oficiale în legătură cu „Șerpii de Mare”! reunindu-le în monumentala sa lucrare, care cuprinde 591 pagini, 82 ilustrații și 350 surse bibliografice (începând cu Olau’s, Magnus și terminând cu savanții secolului al XIX-lea) și constituie recunoașterea științifică a existentei unor animale oceanice necunoscute, ce au dat naștere legendei despre „Șarpele de Mare”. Oudemans ajunge însă la concluzia că aceste ființe nu sunt reptile, ci mamifere (numite de el *Megophias megophias,* de la cuvintele grecești *megase megalos* = mare și *ophias* = șarpe), asemănătoare unor foci uriașe, cu gât de șarpe și coada lungă. Amintind cazurile în care martorii au semnalat prezenta unei coame pe grumazul creaturilor văzute, naturalistul din Haga Ie

consideră un argument în plus în sprijinul ipotezei sale, masculii având coamă, iar femelele nu, ca și la unele specii de mamifere actuale. Cele 187 observații din cartea sa au fost alese pentru caracterul lor indubitabil, atât din punct de vedere al credibilității martorilor, cât și pentru rapoartele detaliate, care exclud eventualele confuzii. Multe dintre ele menționează o deplasare bazată pe mișcări în plan vertical, ca la cetacee și alte mamifere marine și complet diferită de ondulațiile șerpilor. Dar, pe vremea lui Oudemans nu se cunoștea nici faptul că plesiozaurii înotau „șerpuind” în plan vertical, nici că dinozaurienii tereștri nu au fost reptile, ci altceva… Este posibil oare ca ipoteza olandezului s-o fi anticipat într-un fel (și, în același timp s-o susțină) pe

cea a americanului Robert Bakker, extinzând-o la dinozaurii marini, pe care nici chiar Bakker nu-i aminteşte printre ordinele „cu sânge cald”, deşi toată lumea este de acord că ar fi trebuit să aibă un metabolism de tip activ?!

În favoarea ipotezei lui Oudemans s-a pronunţat încă de la început biologul român Emil Racoviţă, preocupat în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea de studiul mamiferelor marine, în particular de cel al marilor cetacee. Într-o comunicare adresată Societăţii Zoologice Franceze înainte de seria rapoartelor făcute în Golful Along, Racoviţă scria: „Zoologii s-au obişnuit să fie atât de bănuitori, încât am impresia că depăşesc măsura (…) Din studiul lui Oudemans rezultă că existenta numitului *Megophias* nu poate fi pusă la îndoială (…) Dovezile sunt serioase, iar ostracizarea de până acum a acestui animal (care merge până acolo încât nici măcar nu este menţionat în tratatele de zoologie) trebuie să înceteze”. Totuşi, Racoviţă avea unele rezerve privind identificarea „Şarpelui de Mare” cu o focă: „Nimic nu ne îngăduie s-o afirmăm categoric. Mai întâi, deoarece existenta labelor posterioare este îndoielnică. Prezenta părului este doar dedusă.

ca o consecinţa a dezvoltării perilor tactili; însă aceştia n-au fost semnalaţi decât în puţine cazuri, în sfârşit, în privinţa coamei trebuie să păstrăm aceeaşi prudentă rezervă. Arborele genealogic stabilit de Oudemans nu se potriveşte cu datele despre descenj denta pinipedelor. (…) De altfel, este cu atât mai uşor să discutăm la nesfârşit asupra acestor chestiuni şi să construim ipoteză după ipoteză, cu cât, până în prezent, nu avem ca bază pentru studiu decât nişte observaţii nu totdeauna exacte, făcute de persoane fără experienţă zoologică; este deci mai înţelept să ne abţinem (de la clasificări – *n.a.)* şi să ne mulţumim cu un fapt de cel mai mare interes, şi anume că *Megophias* există în realitate”.

În 1897, Racovâţă s-a îmbarcat ca naturalist pe nava *Belgica* într-o expediţie de explorare a Antarctidei, care avea să dureze doi ani

şi să obţină rezultate excepţionale în domeniile geogra-l fier, zoologiei, oceanografiei etc. În jurnalul său, biologul român nota că nu a întâlnit nicio făptură asemănătoare „Şarpelui de Mare”, dar ca „la Funta Arenas (Chile – *n.a.)* mai multe persoane mi-au vorbit de un animal gigantic care se ivea din când în când în regiunea Capului Virgenes, la intrarea în Strâmtoarea Magellan; însă cum n-am putut sta de vorbă cu vreun martor ocular, nu doresc câtuşi de puţin să-mi asum răspunderea acestor relatări neverificate”.

La întoarcere, în 1900, Racoviţă a fost numit subdirector al Laboratorului Arago din cadrul Staţiunii Zoologice Marine de la Banyuls-sur-Mer. În 1901 avea să audă pentru prima oară de întâmplările din Golful Along, iar după ce a citit ziarul *„Le Courrier d'Haâphong”* avea să noteze: „Luând cunoştinţa de conţinutul lui, mare mi-a fost surpriza când am constatat că autorul articolului descria animale având caracterele (fiziologice – *n.a.)* pe care Oudemans le atribuie lui *Megophias în* concluziile cărţii sale. Or, dl. Lagresille, ofiţerul care a observat animalul în 1898, nu fbP

cunoaşte în mod evident lucrarea lui Oudemans, deşi aceasta apăruse în 1892. Observaţiile sale constituie deci o excelentă confirmare a studiului olandezului. În acelaşi timp, ele oferă una dintre cele mai precise descrieri pe care le posedăm”.

Un an mai târziu, Racoviţă i-a scris locotenentului Lagresille cerându-i detalii; ofiţerul francez i-a răspuns la 10 ianuarie 1903, confirmându-le pe cele publicate în ziar şi asigurându-l că nu a observat alte amănunte. Racoviţă l-a rugat atunci pe doctorul Neveu-Lemaire să-i facă legătura cu locotenentul de Ligny, de pe *Bayard,* despre care se zvonea că fotografiase animalul. Într-o scrisoare trimisă la 8 februarie 1903, de Ligny răspundea astfel: „Am văzut într-adevăr ceea ce noi numeam atunci «Marele Şarpe», dar nu l-am fotografiat. Clişeele pe care a încercat să le ia un locotenent pe nume Buisson, actualmente demisionat, nu au fost reuşite. Aparatul era prea mic, animalul prea depărtat şi mişcările lui imprevizibile. (...)

Nu l-am văzut decât o singură dată de aproape, dar nu am nicio îndoială (asupra celor observate – *n.a.)* (...) Avea capul gros, negru, rotund ca la marile cetacee, apoi urma o porţiune sinuoasă care nu ieşea complet din apă şi părea să-l lege de trup. Capul, aflat în prelungirea gâtului, era relativ mare, de o formă mai degrabă ovală şi avea două orificii largi în faţă (deasupra botului – *n.a.)*. În sfârşit, un soi de creastă dorsală îi şerpuia pe spinare, amintind de dinţii unui ferăstrău".

Convins, Racoviţă a publicat în mai multe ziare franceze şi belgiene un articol intitulat *„Note sur le Grand Serpent du Mer Megophias megophias (Rafinesque) Oudemans" („Notă despre Marele Şarpe de Mare Megophias megophias – Rafinesque-Ouâemans"),* care a stat la baza memorabilei sale comunicări făcute la sfârşitul anului 1903 în faţa membrilor Societăţii Zoolo*i /i* gice Franceze (Société Zoologique de France). Prezentând atât o istorie exhaustivă a cazurilor raportate de-a lungul secolelor, cât

şi o argumentaţie solidă privind posibilitatea pur biologică a existentei „Şarpelui de Mare" (considerat în principiu mamifer), naturalistul român a atacat, pentru prima oară, problema metodelor de observaţie ştiinţifică şi de capturare: „Ca orice mamifer marin, *Megophias* nu se poate menţine la suprafaţă decât înotând; mort, se va scufunda cu rapiditate. De aceea, este inutil să se tragă asupra Şarpelui de Mare, de vreme ce, chiar dacă ar fi ucis instantaneu, vânătorii n-ar putea recupera cadavrul!" Metodele recomandate sunt, în consecinţă, harponarea, hăituirea până la o eventuală eşuare pe mal a animalului (acolo unde este posibil) sau capturarea cu năvodul, în caz că echipajul navei respective nu poate aplica niciunul dintre aceste mijloace, trebuie să se mulţumească să fotografieze ori să deseneze animalul; de asemenea, să observe forma capului, aspectul şi culoarea pielii, prezenta sau absenta coamei, crestei sau înotătoarelor, forma şi numărul labelor, plasarea lor, raportul dintre lungimea diverselor părţi ale corpului, tipul de respiraţie, mişcările de înot, prezenta sau

absenta agresivităţii, dentiţia etc. Dacă animalul este ucis şi recuperat, trebuie conservate neapărat capul, o înotătoare, câteva vertebre scoase de la distante diferite, fragmente de tegument şi o parte din organele interne.

Prestigiul şi argumentele lui Racoviţă şi Oudemans, ca şi rapoartele din Golful Along au avut un rezultat concret şi fără precedent: membrii societăţii au hotărât tipărirea câtorva mii de exemplare din comunicarea naturalistului român şi distribuirea lor (cu girul S.Z.F.), la toate comandamentele escadrelor militare şi la toate societăţile de marină comercială din Franţa, cu precădere celor ale căror vase navigau în Pacific. O astfel de acţiune a dat un avânt remarcabil cercetărilor serioase în domeniu şi, după cum scria Heuvelmans „este spre gloria zoologiei franceze (impulsionată de un român şi un olandez – *n.a.)* faptul că a fost prima

care să recunoască, printr-un act atât de concret, existenta Şarpelui de Mare” *(„Le Grand Serpent de Mer”}.*

Comunicarea lui Racoviţă, articolele sale şi ale lui Oudemans, un amplu articol al lui René Labruyere în *„Le Journal de debats”,* girul S.Z.R-ului au avut drept consecinţe imediate o serie de mărturii care, probabil, nu ar fi fost înregistrate altfel, din teama de ridicol.

Din nou în Golful Along…

Printre ele se află şi cea a secundului navei franceze *Charles-Haudouin,* care îi scria, în 1904, lui Labruyere că, în decembrie 1903, în timpul unei curse Nantes – Hong Kong, vasul (aparţinând „Compagnie des Messageries Cantonaises”) a întâlnit un taifun şi s-a adăpostit în rada portului Tourane. În momentul intrării, timonierul i-a atras atenţia secundului asupra a ceva ce plutea lângă vas: „La 15 – 20 m de navă se ivise din apă o siluetă compusă din două părţi vizibile, fiecare în lungime de 7 – 8 m, aflate la 3 – 5 m distanţă una de alta. Păreau două spirale ale aceluiaşi corp, groase cam cât un butoi obişnuit. Pe fiecare se zărea o creastă zimţată cu aspect ciudat. (Silueta – *n.a.)* avea în ansamblu o mişcare ondulatorie, ca a unui şarpe, dar cu o viteză mult mai mare decât a navei noastre, care, după câte îmi amintesc, era de 9 noduri. Culoarea făpturii părea să fie negru murdar.

După câteva clipe, animalul s-a scufundat cu tot trupul ţinut orizontal, provocând valuri şi vârtejuri pronunţate”.

Ajungând la Hong Kong, căpitanul şi secundul aveau să afle că animale asemănătoare fuseseră raportate în Golful Along. Mânat de curiozitate, secundul a făcut o investigaţie personală şi „ceea ce am avut prilejul să aflu în perioada destul de îndelungată petrecută în regiunea coastelor sudice chineze mă tace să presupun că este vorba de o specie de amfibii (autorul scrisorii

se referă probabil la respiraţia pulmonară, specifică mamiferelor şi reptilelor marine, mai curând decât la faptul că animalul ar fi putut duce şi o viaţă terestră – *n.a.)* care, pe vremuri, puteau fi întâlnite mai des”.

La 12 februarie 1904, locotenentul de marină Peron, comandantul navei franceze *Château-Renault,* s-a întâlnit cu un animal serpentiform necunoscut pe când efectua sondaje şi revelemente în Golful Along, pe o şalupă cu aburi: „(...) nu departe, în faţa noastră am văzut o masă cenuşie, de forma unei carapace de broască ţestoasă, a cărei lungime am apreciat-o la peste 4 m; imediat după aceea a dispărut. Am presupus că era vorba de un caşalot. Şalupa, cu motorul oprit a continuat să înainteze în virtutea inerţiei; am ajuns aproape de locul unde animalul ieşise din valuri şi am găsit la suprafaţă o pată mare, ca de ulei.

Am rămas pe loc (...); la scurtă vreme după aceea am auzit cu toţii un fel de bolboroseală a apei şi am văzut, foarte aproape de malul lângă care ne aflam (...) două inele enorme, ce păreau să aparţină unei anghile monstruoase, având diametrul de cel puţin un metru! Spre marea mea surprindere am constatat că pielea făpturii şi stâncile ţărmului aveau aceeaşi culoare – cenuşiu închis, *i i i i* şi cu pete de un galben murdar. De la distanta la care mă aflam, pielea mi s-a părut a fi netedă, fără asperităţi. Apariţia animalului a fost scurtă, cele două inele scufundându-se cu zgomotul pe care-l auzisem şi mai înainte.

Din nou am privit atent în toate părţile: nu se simţea nicio

adiere de vânt, suprafaţa apei era ca o oglindă; în sfârşit am zărit cu toţii, destul de departe (...) nişte valuri mici. Vizibilitatea nu era dintre cele mai bune, căci ne aflam prea aproape de nivelul mării. Totuşi am avut impresia că strania făptură se deplasa imediat sub suprafaţa apei, prin mişcări ondulatorii verticale. (...) Am pornit după ea, dar nu am putut-o ajunge din urmă căci avea

O viteză de vreo 9 noduri (aproape dublă faţă de cea a şalupei – *n.a.). (...)* Judecând după ondulaţii, i-am apreciat lungimea la peste 20 m".

Două săptămâni mai târziu, ofiţerii şi întregul echipaj al canonierei franceze *La Decidee* au văzut un animal foarte asemănător, tot în Golful Along. Comandantul canonierei, locotenentul L'Cost a consemnat incidentul în jurnalul de bord şi a trimis un raport amănunţit contraamiralului de Jonquieres, comandantul escadrei din care făcea parte nava sa.

Despre acest caz, Heuvelmans comenta: „ce militar de carieră ar risca să-şi piardă pentru totdeauna prestigiul (şi perspectivele avansării – *n.a.)* raportând într-o manieră fantezistă, deformând sau pur şi simplu inventând incidente la care au asistat proprii săi subordonaţi?"

Raportul locotenentului L'Cost nota următoarele:

„Domnule amiral.

În după-amiaza zilei de 25 februarie a.c., aflându-se pe o rută de părăsire a Golfului Along, *La Decidee* a întâlnit (...) un animal ciudat care părea să fie din aceeaşi specie cu cele observate în această regiune în 1897 şi 1898 de dl. locotenent de marină Lagresille, de pe bordul navei *UAvalanche,* observaţii publicate în Buletinul Societăţii Zoologice Franceze (anul 1903).

Am zărit mai întâi spinarea animalului la circa 300 m de babord, o siluetă negricioasă, rotunjită, pe care am luat-o la început drept o stâncă, apoi, când s-a mişcat, drept o enormă broască ţestoasă marină, cu diametrul de 4 – 5 m.

La scurt timp după aceea am văzut silueta alungindu-se; treptat, au apărut la suprafaţă, printr-o succesiune de mişcări ondulatorii

verticale şi alte părţi ale corpului animalului, ce avea înfăţişarea unui şarpe turtit, a cărui lungime am apreciat-o la 30 m, cu un diametru de 4 – 5 m în partea cea mai lată”.

Monştrii adâncurilor

*Jothosaurieni (după Cox şi Kirk). **De** sus* **înjoseresiosauruă/ Pistosaurus, Nothosaurus, Placodus.**

O *istorie tumultuoasă* 43

f

În continuare, raportul consemnează observaţiile aparţinând ofiţerilor şi marinarilor din echipaj, precizând numele, gradul şi poziţia pe punte a fiecăruia în momentul incidentului.

„Animalul a apărut a doua oară la circa 150 m şi apoi s-a scu – fundat sub apă, în dreptul porţii scării de acces. La această q apariţie n-am văzut la început decât spinarea făpturii, care avea < o formă emisferică, deloc asemănătoare celei a cetaceelor (Dr. Kowitz)”.

„Pielea era neagră, presărată cu pete de un galben marmorat” (timonierul brevetat Sourimant); după părerea maistrului timonier secund Leguen, pielea era „de culoare galbenă închisă şi \ *l* perfect netedă?

j Iată şi observaţiile contramaistrului mecanic Pinaud, care se js afla în acea parte abordului (cei şapte oameni din echipa sa le-au confirmat fără rezerve): „Auzind zvon de voci surescitate pe <! pasarelă, am privit afară şi am zărit un vârtej mare, de parcă valu-lrile s-ar fi lovit de o stâncă situată imediat sub suprafaţă, sau asemănător aceluia produs de un submarin care intră în imersi-*i* une. M-am întors să-i chem pe ceilalţi, care au venit cu toţii să f privească.

În clipa aceea, capul şi gâtul unui animal au ieşit din apă cam la 40 m. Un cap de culoarea stâncilor din golf (cenuşii, cu pete mai deschise, gălbui), asemănător cu al unei broaşte ţestoase; pielea părea zgrunţuroasa, aspect datorat mai degrabă unor solzi decât perilor (diferenţele în percepţia culorii şi aspectului pielii se datorează probabil unghiului şi distantei la care se aflau diverşi martori – *n. a,}.* Partea cea mai groasă a capului avea lăţimea de 0, 4 – 0, 8 m, iar diametrul craniului era mai mare decât acela al gâtului”.

Locotenentul L'Cost continuă: „Din partea anterioară a capului ţ ăşneau cu zgomot două jeturi de apă vaporizată. Restul corpului

plutea aproape de suprafaţa mării. Avea mişcări ondulatorii în sens orizontal (pentru prima oară când se specifică aşa ceva la un animal de acest gen, văzut în Golful Along – *n.a.}*. Făptura înainta cu o viteză apreciată la 8 noduri. Ajunsă aproape de bord, şi-a afundat capul, şi am putut vedea cu toţii în lungul corpului, care abia dacă mai apărea la suprafaţă, un şir de mişcări ondulatorii verticale (se poate trage concluzia că animalul înota ondulându-se vertical la viteze mari şi orizontal la viteze reduse – *n.a.)*. Făptura a reapărut spre partea din spate a tribordului navei. Acolo se aflau tunarul brevetat Lecoublet şi gabierul auxiliar Le Gali. (După mărturia lor – *n. a,}* animalul se deplasa cu mişcări ondulatorii verticale şi trupul său avea 5 – 6 ondulaţii foarte pronunţate. Lungimea i-a fost apreciată de către cei doi marinari la mai mult de 10 m (în partea vizibilă – *n.a.}*. Ei descriu capul ca fiind mai lat în partea posterioară decât în cea anterioară şi mai alungit decât al focilor, asemănându-l cu cel al unui delfin din specia «souffleur» *(Steno rostratus – n.a.)*. Această afirmaţie, la care se adaugă faptul că, după părerea mea au apreciat prea modest dimensiunea animalului, mă face să presupun că martorii respectivi au văzut doar o parte a corpului.

Restul echipajului şi cu mine am rămas cu impresia că pielea era netedă. Nimeni n-a distins înotătoare dorsale sau ventrale. Conform observaţiilor martorilor de la babord, creatura respira mai degrabă prin nări (plasate deasupra botului – *n.a.)* decât printr-un orificiu situat în creştetul capului (ca la cetacee – *n.a.)" („Le Grand Serpent de Mer")*.

Când a primit raportul şi a aflat că animalul fusese văzut cu două săptămâni înainte de locotenentul Peron, contraamiralul de Jonquieres i-a cerut şi acestuia o relatare detaliată a incidentului respectiv. S-a constatat apoi că, la sfârşitul lunii decembrie 1903,

câţiva membri ai echipajului cuirasatului *Gueydon* zăriseră

şi ei monstrul; iar în martie 1904, când nava (comandată de căpitanul de marină Goudeau şi avându-l ca secund pe căpitanul de fregată Fatou, care va ajunge ulterior amiral) a revenit în Golful Along, circa o sută de ofiţeri şi marinari de la bordul ei au depus mărturie că văzuseră animale asemănătoare în două rânduri.

Toate aceste observaţii au fost publicate şi comentate pe larg în presa franceză şi străină, iar marele cotidian parizian *„Le Temps”* a iniţiat, în aprilie 1904, o anchetă care a dus la ralierea multor oameni de ştiinţă „sceptici” la părerile lui Oudemans şi Racoviţă despre certitudinea existenţei lui *Megophias,* Profesorul Leon Vaillant a făcut o comunicare în acest sens, publicată în Buletinul Muzeului de Istorie Naturală din Paris, iar la 27 iunie 1904, un biolog de renume mondial, profesorul Alfred Giard, şi-a expus în faţa Academiei de Ştiinţe Franceze părerea favorabilă şi argumentele privind posibilitatea existenţei „Uriaşului Şarpe de Mare” pe care îl considera însă un sauropterigian, urmaş al speciilor mezozoice, probabil plesiozaur sau elasmozaur.

Profesorul Giard amintea două cazuri remarcabile, în care aspectul şi comportamentul extrem de agresiv al fiinţelor văzute se potriveau foarte bine cu imaginea paleontologilor despre plesiozauri şi elasmozauri:

Astfel, la 10 august 1902, în largul Insulei City (New York – S.U.A.), nava-pilot comandată de căpitanul Alexander Banta a fost atacată de două ori de către o făptură cu corpul gros ca o balenă, cu gât serpentiform şi pielea neagră. Animalul avea circa 15 m lungime (dintre care 6 – 7 m numai gâtul) şi a izbit cu forţă micul vas costier, silindu-l să se refugieze într-o dană din Long Island.

Un an mai târziu, o fiinţă foarte asemănătoare cu cea descrisă de marinarii americani a atacat un vas pescăresc staţionat la 7 km de coasta sud-africană, în dreptul localităţii Hermanus. Cu o

lungime estimată la 18 m (dintre care jumătate gâtul) şi cu un cap serpentiform (dar având ochi enormi, strălucitori), animalul a încercat să muşte din copastia navei, apoi a căutat să înşface oamenii dinăuntru. Nereuşind, s-a scufundat, într-un adevărat vârtej stârnit de înotătoarele-i mari, similare cu cele de focă.

Confirmări din Atlantic

Parcă pentru a confirma opiniile lui Giard, doi oameni de ştiinţă britanici, membri ai Societăţii de Zoologie din Londra, naturaliştii Meade Waldo şi Michael John Nicoll au trecut printr-o experienţă fascinantă. În 1905, pe când se aflau la bordul vasului *Walhalla,* navigând de-a lungul coastelor Braziliei, la 70°4 latitudine sudică şi 34°20 longitudine vestică au fost martorii unui incident pe care Meade Waldo l-a relatat în *„The Papers of the London Society of Zoology – 1906” („Lucrările Societăţii Londoneze de Zoologie* – 1906”), descrierea fiind însoţită de un desen făcut în cursul evenimentului:

„La 7 decembrie 1905, ora 10, 15 a.m., mă găseam lângă cârma iahtului *Walhalla,* când domnul Nicoll mi-a atras atenţia asupra unui obiect ciudat, ce plutea la vreo 90 m de vas (...).

M-am uitat în direcţia pe care mi-o arăta şi am văzut o înotătoare dorsală verticală ieşind din mare. Avea culoarea cafenie închisă, asemănătoare algelor marine, era încreţită pe margini şi măsura 1, 8 m lungime, înălţându-se la 0, 60 m deasupra valurilor.

Îndreptând binoclul nostru de campanie spre înotătoare am rămas surprins să constat că în faţa ei se ridicau un cap şi un gât uriaş. Gâtul nu se unea cu aripa înotătoare, ci o preceda la o distanţă de 0, 46 m sau chiar mai mult. (Gâtul – *n.a.)* părea de grosimea corpului unui om şi se înălţa deasupra apei cu 2, 1 – 2, 4 m. Ciudata făptură înainta rapid, lăsând în urmă valuri ca un siaj; îşi agita capul cu atâta putere, încât în jur săreau jerbe de apă”.

Mosasaurieni: Platecarpus *(sus); *Plotosaurus *(jos). Şopârle-monitor marine – după Cox şi Kirk.*

La mijlocul anilor ’70, cercetătorii M.A. Persinger şi G.E. Lafraiere au descoperit că acelaşi animal fusese văzut şi de alţi martori de pe diverse nave, lungimea corpului său fiind estimată la circa 18 m; în plus, după unele declaraţii, făptura avea „un gât foarte lung” şi „ochi de broască ţestoasă”.

La 24 mai 1907 o creatură serpentiformă uriaşă, de culoare închisă a fost observată de echipajul şi pasagerii navei *Tampania* (aparţinând societăţii britanice Cunard Line) care naviga în largul coastelor irlandeze.

La 21 iunie 1908, pasagerii şi echipajul navei britanice *Livingstone,* aflată pe rută în Golful Mexic au văzut un monstru

cu gât serpentiform şi coadă lungă, de culoare brun-marmorată. Lungimea animalului a fost estimată la 50 – 60 m.

A

În timpul Primului Război Mondial, la 22 mai 1917, crucişătorul uşor englez H.M.S. *Hillary* se afla într-o misiune de patrulare la 130 km sud-est de ţărmurile Islandei. La ora 9 dimineaţa, marinarul de veghe de la tribord a detectat un obiect care se ridica din apă la câteva sute de metri de navă. Temându-se să nu fie vorba de periscopul unui submarin german, comandantul crucişătorului, căpitan-comandorul Dean, s-a năpustit pe puntea de comandă, unde ofiţerul de cart l-a liniştit explicându-i că „obiectul” părea mai curând o fiinţă acvatică, deşi nu semăna cu balenele, caşaloţii sau delfinii. Între timp, vasul continua să avanseze spre locul unde se afla ciudăţenia. Iată relatarea căpitanului Dean, extrasă din „H.M.S. *Hillary: Last Mission at Şea and Stnking on the 25-th of* Mai/; *Report and Synopsis”* (Royal Navy – *„Documents and War Archives”,* London):

„La prima vedere putea fi luată drept un trunchi mare şi

noduros. Dar când am privit prin binoclu mi-am dat seama că era o făptură vie, iar rădăcinile arborelui se dovedeau a fi capul şi înotătoarea dorsală. Animalul constituia un obiectiv excelent pentru exerciţiile de tragere la ţintă şi am dat ordin servanţilor armamentului principal (tunurile de calibru mediu – *n.a.)* să se pregătească (...)

Ne apropiasem la 27 m şi vedeam creatura foarte bine. Capul semăna cu acela al unei vaci, dar nu avea coarne sau urechi şi era mult mai mare; animalul părea complet negru, cu excepţia unei dungi albicioase pe frunte. Lungimea gâtului atingea cel puţin 6 m, iar aripa înotătoare se ridica deasupra apei la 1, 2 m. Lighioana măsura în total mai bine de 18 m (...). Se puteau distinge clar mişcările şerpuitoare ale gâtului, care se arcuia în semicerc atunci când capul se înălţa pentru a privi împrejur.

Când fiinţa a rămas în urma noastră am remarcat că înotătoarea dorsală – ce amintea de un triunghi negru – era foarte subţire şi moale, dar, câteodată, vârful ei pleoştit se ridica asemeni urechilor ciulite ale unui terrier. Animalul nu se alarmase de vecinătatea imediată a navei şi continua să înoate la suprafaţa mării, când scufundându-se astfel încât îi rămâneau afară doar botul şi vârful aripii înotătoare, când scoţându-şi din apă capul, gâtul, înotătoarea dorsală şi, uneori, o mică porţiune din spinare (...). Aveam viteza de 12 noduri, aşa că l-am depăşit, îndepărtându-ne destul de mult. Am dat ordin de virare, crucişătorul a descris un arc şi ne-am apropiat din nou, până la 182 m, apoi am deschis focul. Prima salvă a fost mai scurtă cu 20 m, iar a doua mai lungă cu 10 m. îl încadrasem însă într-o furcuţa îngustă (expresie arti-leristică desemnând o serie de trei salve, primele două de reglaj, a treia la ţintă – *n.a.)* şi ultima salvă a nimerit perfect. Un obuz a explodat chiar lângă trupul monstrului, care a început să se zbată ca turbat, înroşind valurile; dar, imediat ce coloana de apă ridicată de explozie s-a prăbuşit în mare, animalul s-a scufundat şi el (...). Nu l-am mai reperat, deşi nava a trecut chiar pe lângă locul unde se aflase ultima dată”.

La trei zile după întâlnirea cu „Şarpele de Mare”, crucişătorul H.M.S. *Hillary* a fost torpilat de un U-BOOT german şi majoritatea echipajului a pierit în apele îngheţate, Căpitan-coman-dorul Dean şi câţiva oameni au fost salvaţi de o navă britanică, astfel încât incidentul „vânătorii” a apărut consemnat în raportul misiunii, pe care comandantul lui H.M.S. *Hillary* l-a înaintat Amiralităţii.

Între 1919 şi 1933 s-au înregistrat şi alte relatări despre „şerpi” uriaşi văzuţi în Oceanul Atlantic, cum a fost cea a echipajului (inclusiv comandantul şi un viceamiral aflat la bord) cuirasatului britanic H.M.S. *Caesarf* care era gata să lovească un

astfel de animal în largul Insulei Mân (1920) sau declaraţiile despre giganticul monstru serpentiform (lung de 27 m), observat de câteva zeci de martori la 10 iunie 1928, în faţa portului Salvador (Brazilia).

O *avalanşă de întâlniri stranii*

Dar astfel de făpturi erau văzute cu regularitate şi în alte părţi ale lumii.

În 1920 au fost semnalate numeroase apariţii de monştri acvatici cu aspect dinozaurian în marele râu Orange şi pe reţeaua afluenţilor Râului Vaal (Transvaal – Africa de Sud).

În 1923, o serie de rapoarte făcute de fermieri, turişti şi chiar poliţişti au afirmat existenţa în Lacul Echo (din statul Nebraska – S.U.A.) a unui animal de 10 – 15 m lungime, cu gât serpentiform şi cap de reptilă, dar având un „corn” pe frunte. Animalul era carnivor, atacând oile şi vitele care veneau la adăpat pe malurile lacului.

În 1924, câţiva martori au descris o făptură uriaşă, negru-cafenie, cu aspect serpentiform, care trăia în apele Lacului Turtle din Saskatchewan (Canada).

La 24 mai 1925, echipajul unui trawler american a văzut un monstru marin asemănător unei anghile, dar având 40 – 45 m lungime. Făptura înota cu mare viteză în largul coastelor statului Massachusetts

(S.U.A.); martorii au observat că animalul nu scotea capul din apă ca să respire, deci este posibil să fi fost, într-adevăr, o anghilă gigantică din specia descoperită de Brunn şi Beebe.

Tot în 1925, trupul parţial descompus al unei făpturi cu capul enorm, gâtul lung de 10 m şi corpul de 15 m a fost aruncat de valuri pe o plajă din Santa Cruz (statul California – S.U.A.). Biologii americani care au examinat craniul (singura parte recuperată) au identificat făptura ca fiind o balenă „cu plisc" caracteristică

v;

1 Pacificului de Nord, deşi conformaţia craniului diferea de a lui l *Berardius bairdi* (genul *Berardius,* familia *Ziphiidae,* subordinul *Qdontoceti,* ordinul *Cetacea),* singura specie de balene cu plisc jicare trăieşte în Pacificul de Nord şi Marea Bering. De altfel, B. *bairdi* nu depăşeşte 13 m lungime şi nu are, practic, gât! *l* în 1928 au fost semnalate zeci de apariţii ale unor făpturi cu aspect dinozaurian şi gâtul lung, serpentiform, în lacurile Erie, Huron şi Superior şi în estuarul Fluviului St. Lawrence (Ontario – Canada).

S În vara lui 1929, numeroşi martori (printre care şi militari francezi) au raportat animale asemănătoare plesiozaurienilor în! marile râuri din apropierea oraşului Vientiane (pe atunci capitala ţ Regatului Laos, care făcea parte din Uniunea Indochineză, aflată J sub protectoratul Franţei).

l La 28 februarie 1932, sute de locuitori din portul Cherbourg şi Normandia – Franţa) s-au adunat să contemple carcasa unei f ăp-ituri lungi de 10 m, eşuată pe plaja de la Querqueville. Animalul J avea un gât subţire (măsurând jumătate din lungimea totală), un " cap ciudat, „asemănător cu al unei cămile", dar cu colţi conici, iireptilieni, şi două înotătoare „ca de focă", în partea anterioară a \ corpului. Făptura arăta exact ca un elasmozaur, după cum o descriseseră, cu doar 10 zile înainte, marinarii şi căpitanul remorcherului *Tygboat 117.* Deşi ziarele au relatat pe larg cazul iar autorităţile locale au întocmit un raport, niciun zoolog francez nu a avut curiozitatea să vină pentru a vedea creatura eşuată la Querqueville!

La sfârşitul anului 1932, lângă orăşelul Gourock (Estuarul

Râului Clyde – Marea Britanie), apele au aruncat pe o plajă un animal pe care zeci de martori l-au identificat cu un... plesiozaur. Făptura era de culoare închisă, avea gât şi cap de şarpe, lungimea de 9 m şi trupul i se păstrase în stare bună. Dar, spre uluirea

localnicilor şi a presei, în loc să fie dusă la muzeu, *reprezentanţi ai Royal Navy au arş-o şi au îngropat resturile sub un teren de sport.* Ziariştilor scandalizaţi nu li s-a dat nicio explicaţie pentru bizarul comportament al Marinei Regale...

La 7 iulie 1933, câţiva martori au semnalat prezenţa unui animal serpentiform lung de 27 – 30 m, cu pielea de culoare închisă şi capul asemănător cu al unei anghile. Făptura înota ondulându-se pe orizontală în apele Lacului St. Lucia (Natal – Africa de Sud). În noaptea următoare, alţi martori au văzut un animal asemănător în mare, la 1 600 m distanţă de ţărmul Natal-ului.

În decembrie 1941, două carcase aflate într-o stare avansată de descompunere, şi cântărind fiecare câteva tone au fost aduse de valuri pe coasta Scoţiei de Nord, Făpturile moarte aveau gâturi foarte lungi, trupuri fusiforme, cozi conice, ascuţite şi capete ca de şarpe. Zoologii britanici au considerat că era vorba de cadavrele unor rechini-balene, roase de peşti până ajunseseră să capete această formă. Dar zecile de martori care văzuseră carcasele declarau că acestea nu păreau muşcate de peşti şi că trupurile erau acoperite cu... păr des şi aspru, în ianuarie 1945, cadavrul unui animal identic a fost găsit pe coasta Golfului Thurso, în apropierea oraşului Dounreay (Scoţia de Nord). Făptura cu cap de şarpe şi gât tronconic avea 7, 5 m lungime, cântărea l tonă şi nu a putut fi identificată de niciun zoolog.

În lunile iunie – septembrie 1947, un monstru cu aspect de plesiozaur şi lungimea de 18 m a fost raportat de zeci de martori (pescari, turişti, paznici de coastă) în largul zonei Tiger Rocks – Isipingo (Natal – Africa de Sud).

În noiembrie 1947, un Şarpe de Mare uriaş a fost văzut înotând la suprafaţă, în largul oraşului Vancouver (provincia British Columbia

– Canada), de către 87 de persoane, printre care chiar căpitanul portului.

În decembrie 1947, cargoul american *Santa Clara* (8.600 tdw) parcurgea ruta New York (S.U.A.) – Cartagena (Columbia), când, la 219 km est de Capul Lookout (statul North Carolina – S.U.A.), câţiva ofiţeri au zărit un animal straniu. Iată ce consemna căpitanul navei în jurnalul de bord:

„John Axelsohn, cel de-al treilea secund, a văzut deodată un cap de şarpe, care se înalţa din apă la o distanţă de circa 9 m de tribordul vasului, în apropierea provei. Exclamaţia sa atrăgând atenţia celorlalţi doi ofiţeri, toţi au început să examineze uluiţi ciudata fiinţă ce plutea de-a lungul vasului, trecând apoi pe sub puntea de comandă şi dispărând la pupa.

Capul animalului era lat de 0, 75 m, gros de 0, 60 m şi lung de 1, 5 m. Corpul, cilindric, atingea 0, 90 m diametru, iar gâtul 0, 30 m.

Când monstrul a trecut pe sub puntea de comanda, ofiţerii au observat undele din jurul lui colorându-se în roşu pe o suprafaţă de 9 – 12 m^2 (...)

Apa devenise uleioasă, probabil de la sângele animalului pe care îl izbisem cu prova. Martorii nu au putut repera la babord cealaltă jumătate a făpturii (de unde au dedus că nava o tăiase în două – *n.a.)* (...).

Fiinţa aceea rănită s-a zbătut în agonie tot timpul cât a rămas în câmpul lor vizual. Pielea sa era de culoare cafenie închisă, netedă şi alunecoasă, fără aripi înotătoare, păr sau vreo proeminentă pe cap, gât sau pe partea vizibilă a corpului”.

Relatarea martorilor, confirmată şi de câţiva marinari (care estimaseră lungimea părţii vizibile a animalului la circa 15 m) a apărut în câteva ziare americane, într-o prestigioasă publicaţie britanică specializată în probleme maritime, *„The Marine Observer”,* şi a fost reluată atât de Heuvelmans în *„Le Grand Serpent de* Mer”, cât şi de Akimuskin în *„Pe urmele unor animale rare şi nemaiîntâlnite”.*

Monştrii adâncurilor

În luna decembrie 1948, pe malul Insulei Dnuk (statul Queensland – Australia) a fost aruncată de furtună carcasa unui animal necunoscut, cântărind câteva tone. Martorii au descris făptura ca fiind asemănătoare cu o ţestoasă-pieloasă enormă, aplatizată, de forma unui pătrat cu colţurile rotunjite, acoperită fie o piele extrem de dură sub care se ascundeau nenumărate plăci osoase. Din trupul animalului ieşeau cioturile a patru labe **groase,** precum şi rămăşiţele unui gât cu tendoane puternice şi ale unei cozi conice, scurte. Capul fusese devorat de rechini. Remarcabil, această descriere se potriveşte perfect unei placo-donte numite *Henodus* (familia *Henodontide,* ordinul *Placodontia)* care a trăit în Triasicul Superior şi a dispărut, teoretic, acum 200 milioane de ani!

Henodus, *din familia Placodontelor cu platoşă (după Kirk).*

O *istorie tumultuoasă* 55

În ianuarie 1960, presa franceză dezbătea *in extenso* rapoartele marinarilor, turiştilor şi ale locuitorilor din Bordeaux (Estuarul Gironde – Franţa), care declarau că au văzut în largul portului un şarpe marin uriaş. Animalul nu a putut fi identificat, dar seriozitatea martorilor era indiscutabilă.

În seara de 18 martie 1960, trei preoţi din Dublin (Mathew Burk, Daniel Murray şi Richard Quigley) pescuiau pe Lacul Ree, în dreptul orăşelului Holly Point (Irlanda). Brusc, apele au fost despicate cu zgomot tunător de un animal serpentiform, cu cap de piton lung de peste l metru. Trupul îi era fusiform, îngroşat la mijloc şi avea patru înotătoare ca de focă; gâtul, lung de circa 5 metri era foarte mobil, iar coada a rămas sub apă, nefiind vizibilă pe întreg parcursul observaţiei. Făptura avea culoarea cafeniu-roscată şi se deplasa lent, ondulându-se în plan vertical, la distanţă mică de barcă, fără s-o ia în seamă.

— Martorii au relatat cazul unor ziare mai importante, precum şi autorităţilor responsabile de Pescuitul Interior şi Fauna Acvatică < i din Irlanda.

Explicaţiile zoologilor au atins însă culmea ridicolului: ceea ce văzuseră preoţii era un şir de vidre, un „nod” de tipări excitaţi sau

chiar un... minisubmarin, spion sovietic!

În august 1960, doi pescari profesionişti, Patrick Ganley şi Joseph Quingley au prins în năvod un animal uriaş, ce le-a remorcat barca pe câteva zeci de metri, după care a rupt plasa groasă şi a scăpat, la 18 m adâncime şi la 800 m de locul unde văzuseră preoţii animalul descris în martie. După ce cazul a fost relatat de ziare, doi englezi au trimis o scrisoare redacţiilor respective, afirmând că şi barca lor de 3 tone fusese remorcată o porţiune din Lacul Ree, de o făptură care muşcase din momelile aruncate de ei, în vara anului 1958. A urmat scrisoarea proprietarului unui iaht de croazieră, ce relata că nava sa izbise în luna

Iulie 1959 ceva mobil, aflat în mijlocul lacului, acolo unde adâncimea depăşea 40 m.

Trebuie spus că folclorul irlandez abundă în legende despre *piast, peist* sau *olipheist,* cum sunt numite făpturile acvatice cu aspect dinozaurian care se presupune că ar trăi în multitudinea de lough-uri (lacuri) şi râuri mari din „Ţara Câmpiilor de Smarald”. Astfel, Lough Berg ar fi locul unde eroul popular Fenian a ucis un monstru acvatic enorm, cu gât şi cap de şarpe, care i-ar fi devorat însoţitorii. Sfântul Mochua din Balla menţiona într-o cronică din secolul al VII-lea că a fost martor la uciderea unui om pe Râul Shannon, de un animal carnivor având aspectul asemănător cu al unui plesiozaur (după cum reiese din descrierea cronicarului). O legendă datând de 12 secole aminteşte că Sfântul Cohnan din Dromore a salvat o fată atacată, pe când se scălda în Lough Ree, de o făptură care semăna cu un „balaur”, având un cap enorm, de şarpe.

Începând din secolul al IX-lea au existat nenumărate cazuri consemnate în cronici şi, mai târziu, în ziare, lucrări de ştiinţele naturii sau istorice, despre apariţia unor mari fiinţe cu aparenţă reptiliană în lacuri ca Mask, Bran, Graney, Ree, Glendarry, etc. Or, dacă astăzi motivul ar putea fi atragerea turiştilor amatori de senzaţii tari, este

foarte puţin plauzibil să se fi întâmplat la fel în secolele XII-XVI, când „turiştii” (trupele engleze invadatoare) erau întâmpinaţi de localnici cu sabia, în vara anului 1960, câţiva martori au descris o fiinţă neagră, cu cap de şarpe, gât lung şi corp îngroşat la mijloc, care trăia în apele marelui lac canadian Manitoba. Animalul a fost fotografiat şi filmat; *în ciuda numeroaselor contestări ale acestor probe, niciun expert nu a reuşit să demonstreze până astăzi că ar fi contrafăcute.* Monstrul din Lacul Manitoba (sau „Manipogo”) a fost văzut de circa 150 martori între 1908 şi 1957, iar în 1962, doi

pescari, John Konefell şi Richard Vincent l-au fotografiat, Clişeul a fost analizat şi declarat veridic de poliţia canadiană; el a imortalizat o fiinţă necunoscută, cu vag aspect dinozaurian.

În sfârşit, în august 1960, o carcasă cântărind circa 9 tone a eşuat pe coastele Tasmaniei. Informă, devorată parţial şi semiputrezită, carcasa a fost analizată de zoologii australieni, care nu au putut stabili cărei specii aparţineau ţesuturile, însă au exclus cetaceele, calmarul gigant, pinipedele, rechinii şi mantalele uriaşe *(Manta birostris)* – ceea ce nu lasă alternative printre animalele marine cunoscute astăzi, care să atingă asemenea dimensiuni.

La 19 august 1963, numeroşi martori au văzut în largul coastelor statului New Jersey (S.U.A.) un „Şarpe de Mare” lung de peste 12 m.

În 1964, exploratorul şi navigatorul solitar francez Robert le Serrec a naufragiat în zona Marii Bariere de Corali (Australia). Mai înainte însă, reuşise să fotografieze şi apoi să filmeze un animal serpentiform gigantic (măsurând 22 – 24 m), în Marea Coralilor. Materialul său documentar, analizat de zoologii francezi este netrucat, dar insuficient pentru a putea clasifica strania fiinţă. Despre incident au scris atât Robert le Serrec (în volumul *„Autour de Monde” – „în jurul lumii”,* jurnalul călătoriei sale de cinci ani pe mare, publicat la Paris în 1967), cât şi biologul american Ivan T. Sanderson în revista *„True”* (1965).

La 15 aprilie 1969, în dreptul portului Kodiak (Insula Kodiac, Golful Alaska, statul Alaska, S.U.A.) a fost detectată cu ecograful

(ASDIC) silueta unei fiinţe lungi de 60 m şi având patru labe înotătoare. Monstrul (de dimensiuni duble faţă de o balenă albastră!) se deplasa destul de rapid, la mare adâncime, după cum scriau M.A. Persinger şi G.F. Lafraiere în *„Space-Time Transients and Unusual Events" („Treceri spaţio-temporale şi evenimente neobişnuite"}.*

y\.

În iunie 1973, arhitectul Neil Blyth a văzut o fiinţă cu gât lung şi cap de şarpe înălţându-se la 2 m deasupra apelor Râului Airey, chiar în locul unde acestea se vărsau în mare, nu departe de oraşul Melbourne (Australia). Animalul avea pielea de culoare închisă (neagră sau cafenie), înotătoare lungi, ca de focă, şi semăna izbitor cu un *Plesiosaurus,* De altfel, plesiozaurii dominau apele puţin adânci şi calde ale Mării Cretacâce, care tăia în două Australia acum 100 milioane de ani. Centrul acestei foste mări este zona Richmond de astăzi, extrem de bogată în fosile de plesiozauri cu gât scurt, elasmozauri cu gât lung şi kronozauri.

Dr. Mary Wade de la Muzeul Fosilelor Marine din oraşul Richmond, a catalogat specii de plesiozauri cu lungimea de 28 m, elasmozauri ca *Wooaungasaurus* (10 m lungime) şi kronozauri ce atingeau 20 m (dintre care 2 m numai craniul), având dinti-baionetă de 20 – 30 cm. Atât ea, cât şi un reputat specialist australian în paleontologie şi fosile marine, doctorul Arthur Cruickshank, consideră că nu este exclus ca zecile de observaţii efectuate numai în secolul nostru în Golfurile Carpentaria, Great Australian şi Deception să descrie supravieţuitori ai plesiozaurilor şi elasmozaurilor cretacici.

Monştrii lacurilor nord-americane

I

În iulie 1974, Barbara Clark, o adolescentă venită în vacanţă, înota în apele lacului canadian Okanagan (provincia Brâtish Columbia), în jurul unei platforme construită la câteva sute de metri în larg. Deodată a simţit atingerea unui trup aspru, care i se freca de spinarea goală. A pornit în grabă spre platformă şi, pe când îi suia scara, s-a

întors la timp ca să vadă „un animal ser-pentiform, de culoare cenuşiu-albăstruie aflat la doar 5 m depărtare. Capul îi era sub apă, dar spinarea i s-a arcuit deasupra; avea 10 m lungime, 1, 2 m lăţime şi se termina cu o înotătoare caudală

asemănătoare cu aceea a unei balene" *(„OMNI",* februarie 1988). Martora nu a văzut sau auzit jetul de la respiraţia animalului, care s-a scufundat în câteva secunde.

Lacul Okanagan are o suprafaţă de peste 200 km^2. Triburile de indieni din zonă (în special Shushwap) cunoşteau de secole existenţa lui N'ha-a-itk, un monstru acvatic cu trupul lung, înotătoare ca de focă şi coadă de balenă. Imagini gravate cu stângăcie pe pietre şi lemne sau pictate pe piei, ca şi legendele despre „spiritul lacului", cel care ataca oamenii numai când aceştia îi încălcau teritoriul, aventurându-se în larg, datează din secolele XI-XVI. Odată cu venirea primilor colonişti albi, observaţiile s-au înmulţit (peste 200 au fost consemnate numai între 1801 şi 1912), iar în 1926 numele monstrului a fost schimbat în „Ogopogo" (după un foarte popular cântec dintr-un music-hall londonez).

Rapoarte cu un înalt grad de credibilitate sunt, de exemplu, cel al căpitanului Thomas Shorts, a cărui navă a întâlnit în 1890 o făptură serpentiformă lungă de circa 5 m, cu cap „ca de berbec" şi înotătoare „de focă", şi cele câteva zeci de relatări independente din noiembrie 1926, când „Ogopogo" a fost deosebit de activ.

În 1914, cadavrul intrat în putrefacţie al unui animal lung de 15 m a fost găsit pe o plajă a lacului, dar niciun zoolog nu a catadicsit să se deplaseze la faţa locului. La 2 iulie 1959, doamna Kray şi familia Watson au văzut, în timpul unei plimbări cu barca în rada portului Kelowa „un trup sinuos, lung de 10 m, alcătuit din cinci unduiri situate la distanţe de 0, 60 m una de alta. Animalul urmărea un banc de peşti şi înota cu mare viteză, făcând întoarceri bruşte şi lăsând în urmă-i o dungă lată de spumă".

Federaţia Naturaliştilor din Columbia Britanică a conchis că ar fi vorba de „o iluzie optică, produsă de mişcarea unei unde neobişnuite pe suprafaţa netedă a apei, şi apărută în condiţii

Evoluţia cetaceelor: A – **Mesonychidae;** ***B*** **– Protocetidae; C – Dorudontidae** *(înrudite cu* **Basilosaurus-Zeuglodon**); **D – Squalodontidae;** ***E*** **– Delphinidae** *(arhiva autorului).*

particulare de iiuminare". Ar mai fi de explicat cum putea o undă (oricât de neobişnuită) să-şi schimbe direcţia prin întoarceri bruşte şi să se onduleze deasupra valurilor!

La câteva zile după prima observaţie, doamna Campbell a văzut un animal asemănător de pe peluza casei sale din Kelowa. Tot în iulie, editorul ziarului *„Vernon Advertiser",* dl. R.H. Miliar şi soţia sa navigau cu un iaht în mijlocul lacului, când un animal cu cap de şarpe a ieşit la suprafaţă şi a înotat câteva minute în raza lor vizuală cu viteza de 24 – 27 km/h. Pe 21 august, reverendul W.S. Bean, rector al Bisericii Anglicane din oraşul Penticton l-a zărit pe Ogopogo ţâşnind din apele lacului, în dreptul oraşului Naramata. (În septembrie 1950, familia Miller raportase deja apariţia unei făpturi albăstrui, lungi de 10 – 12 m, care înota cu mişcări verticale sinuoase în lac, în apropiere de Naramata.)

Între 1950 şi 1996, cercetătoarea Arlene Gaal a înregistrat şi analizat 200 de observaţii demne de încredere despre animalele serpentiforme din Lacul Okanagan. Unele rapoarte, ca acela al lui Art Folden (august 1968) sunt însoţite de fotografii sau filme ale unor făpturi serpentiforme de mari dimensiuni. Filmul lui Folden a fost analizat de experţi ai poliţiei şi armatei canadiene care au certificat că nu fusese contrafăcut. El arată o fiinţă de 20 m lungime şi circa 2 m grosime la mijloc, care înota cu mare viteză la 300 m depărtare de mai. Capul nu se vede, iar înotătoarea cau-dală nu este verticală, ca în cazul peştilor sau ichtyosaurilor. Aceasta argumentează teoria specialiştilor americani Richard Greenwell şi Roy Mackal, care susţin că Ogopogo ar fi urmaşul speciilor *Basilosaurus-Zeuglodon,* ce au populat apele din

regiune în Eocenul superior.

În anul 1975, patru adolescente au văzut un monstru cenuşiu-verzui, cu aspect de plesiozaur în apele Golfului Cardigan (Ţara Galilor). Raportul a fost confirmat de observaţiile echipajului

unui trawler local, care pescuia în golf în seara aceleiaşi zile şi a întâlnit o fiinţă identică.

La 25 aprilie 1976, trawlerul japonez *Zuiyo Maru* a prins în năvoade cadavrul unui animal straniu, în largul insulei sudice a Noii Zeelande. Făptura avea 11 m lungime, trupul fusiform, patru înotătoare ca de broască ţestoasă, coada conică, un gât măsurând jumătate din lungimea totală şi un cap reptilian, cu dinţi uniformi, conici. Pescarii au făcut câteva fotografii, apoi au aruncat leşul în mare, de teamă că le va strica recolta de peşte, fără să-şi dea seama că acea carcasă în descompunere valora mai mult decât întreaga navă. Nici măcar un fragment din schelet nu a fost păstrat, spre regretul profesorului Yoshinori lamizuni, directorul general al Departamentului de Cercetări Zoologice din cadrul Muzeului Naţional de Ştiinţe al Japoniei. Comparând fotografiile şi descrierile martorilor oculari cu fosilele elasmozaurilor care trăiau acum 100 milioane de ani în Marea Cretacică Australiană, prof. Iamzni a opinat că făptura pescuită de trawler „nu era peste, cetaceu sau vreun alt mamifer marin, ci, în mod cert, o reptilă preistorică, o aşa-numită fosilă vie”.

În 1977, o echipă de zoologi a încercat zadarnic să prindă o creatură lungă de 7 – 8 m, care se deplasa rapid, la câţiva metri adâncime, în Iacul canadian Ponongamook. Animalul a fost detectat cu sonare perfecţionate şi filmat de cinci ori cu camere subacvatice acţionând automat la trecerea unei fiinţe de mari dimensiuni. Fotografiile reprezintă o siluetă serpentiformă, cu trupul îngroşat la mijloc, care înoată ondulându-se vertical. Trebuie remarcat că, începând cu 1923, zeci de rapoarte indică prezenţa în Lacul Ponongamook a unor mari animale necunoscute, negre-albăstrui, caj-e seamănă cu dispărutul *Basilosaurus.*:

În aprilie 1982, revista „OMNI” consacra un vast şi exhaustivi articol monştrilor acvatici din Lacul Champlain, aflat la granit.

O *istorie* ***tumultuoasă***

Archaeocete (după Savage şi Allen). ***De*** *sus în jos:* **Pakicetus, Protocetus, Zygorhiza, Basilosaurus.**

americano-canadiană. Cu o suprafaţă de sute de kilometri pătraţi (lungimea: 176 km, lăţimea: 64 km, adâncimea: 150 m), lacul are forma actuală de câteva mii de ani. Acum 14.000 de ani, la sfârşitul Glaciaţiei Würm, era un golf prelung, având legătură cu oceanul; în anii 10.500 î.e.n. devenise un estuar cu gura îngustă, apoi, după circa 2000 de ani regiunea de coastă s-a înălţat, închizând canalul spre mare şi râurile au umplut bazinul rămas cu apă dulce. Profesorul Peter Evans, de la Universitatea din Oxford a găsit fosile de *Basilosaurus* pe fundul Lacului Champlain, în apropierea zonei dinspre ocean. Ca şi cryptozoologul Richard Smith, prof. Evans crede că, în condiţiile particulare ale acestui ambient favorizat, *Basilosaurus,* lipsit de duşmani sau concurenţi naturali, s-a putut adapta şi a supravieţuit până astăzi.

Lacul a fost descoperit în 1609 de exploratorul Samuel de Champlain (1567 – 1635), primul european ce a menţionat atât monstrul local, cât şi pe cel care apărea în Estuarul St. Lawrence. Între secolele XVII şi XX s-au consemnat peste 300 de mărturii despre existenta în această considerabilă întindere de apă a unor animale lungi de 15 m, cu trupul negru-strălucitor, cu dinţi conici şi siluetă de torpilă. Printre menţiunile foarte credibile atestate documentar se remarcă 11 declaraţii simultane şi independente ale unor colonişti francezi şi englezi care au văzut monstrul în 1819, zecile de relatări ale pasagerilor şi echipajului navei *Curlew* (ce l-a întâlnit în 1871) şi

rapoartele din 1899, când făptura s-a târât afară din apă, înaintând câţiva metri pe plajă în urmărirea unui cerb venit să se adape (comportament similar cu cel al orcilor, când atacă pinguinii sau focile de pe ţărm).

În secolul XX s-au înregistrat 150 de rapoarte demne de încredere, ale unor persoane ce susţineau că au văzut un animal lung, negru sau albastru-închis, cu trupul aidoma unui şarpe foarte gros. În august 1977, Anthony şi Sandra Mansi, împreună

cu cei doi copii ai lor au fost martorii apariţiei unei fiinţe cu respiraţie zgomotoasă, care şi-a înălţat capul la 2, 4 m deasupra apei. Sandra a reuşit să-l fotografieze (color) cu un aparat automat Kodak Instamatic. Clişeul a fost analizat pe computer de un cunoscut specialist al firmei Kodak, Peter Sutherst, care a demonstrat că nu fusese trucat. Fotografia este luată de la 45 m şi arată gâtul şi capul serpentiforme ale unui animal de culoare neagră, care, teoretic, nu există în fauna lacului. Zoologul Roy Mackal (de la Universitatea din Chicago) susţine că ar fi vorba de un *Basilosaurus-Zeuglodon;* zoologul George Zug (de la Institutul Smithsonian) crede că animalul este un elasmosaurdar amândoi consideră că „nu se poate contesta existenta în acest mare lac a unor făpturi de dimensiuni remarcabile, încă necunoscute ştiinţei”.

După cum se menţiona în mai multe publicaţii americane (inclusiv în *„New York Times”),* în 1978, echipajul unui elicopter de patrulare al US Coast Guard a observat un animal serpen-tiform uriaş (fără înotătoare vizibile), deplasându-se rapid, la suprafaţă, în largul coastelor Floridei (S.U.A.).

La începutul anului 1982, sute de persoane au semnalat un şarpe gigantic apărut în apropierea coastelor de vest ale provinciei canadiene British Columbia, în mai 1982, oaspeţii prezenţi la o petrecere dată de omul de afaceri Robert Frew în vila sa de pe ţărmul Golfului Chesapeake (statul Maryland – S.U.A.) au observat o „creatură serpentiformă foarte lungă, având pielea pătată ca de pojar”. Robert Frew a reuşit să filmeze animalul, „producând ceea ce unii savanţi consideră că ar putea fi primul film autentic al lui Chessie, şarpele

Marylandului”, după cum consemna „OMN7” în ianuarie 1983.

Aceeaşi revistă amintea, în aprilie 1989, faptul că un animal acvatic uriaş este raportat încă din 1816 (de peste 190 de persoane până în prezent) în Lacul Memphremagog, de la graniţa dintre

Monştrii adâncurilor statul american Vermont şi provincia canadiană Québec. Cea mai recentă mărturie (august 1983) aparţine Barbarei Malloy, care afirmă că ar fi văzut „un gât ca de şarpe şi un cap asemănător celui de cal, dar mult mai mari” ridicându-se deasupra apei. Trebuie menţionat însă că mulţi cercetători sunt relativ sceptici cu privire la aceste rapoarte pe motiv că lacul, ca şi faimosul Loch Ness din Scoţia, ar fi prea mic ca să permită supravieţuirea unui număr considerabil de exemplare dintr-o specie de făpturi uriaşe, fie ele mamifere, reptile sau peşti. Or, se consideră puţin probabilă perpetuarea unei specii de-a lungul a milioane de ani prin doar câteva exemplare (deşi, în anumite condiţii particulare favorabile, faptul nu este imposibil).

Kronozauri în Cambia, elasmozauri în Cornwall

A.

În iunie 1983, adolescentul Owen Burnham, un englez aflat în vacanţă în Cambia a descoperit carcasa unui animal neobişnuit, aruncat de valuri pe plaja staţiunii balneare unde venise cu părinţii săi. Adolescentul a făcut câteva desene ale făpturii (lungă de 4, 5 m), înainte ca aceasta să fie ciopârţita de sătenii din împrejurimi. Trimise experţilor în zoologie marină de la Universitatea Cambridge, desenele au fost identificate ca reprezentând un kronozaur tânăr (specie dispărută, teoretic, acum 65 milioane de ani). Cazul a fost clasat însă, considerându-se că mărturia unui adolescent nu prezenta destule garanţii, deşi Burnham nu avea preocupări legate de zoologie şi nu cunoştea aspectul unui kronozaur, fiind convins că a desenat un crocodil necunoscut!

yv

În 1984, echipajul unui mic submarin britanic, destinat verificării conductelor petroliere din Marea Nordului a raportat faptul că nava fusese atacată de o reptilă uriaşă, pe când se afla în imersiune, la 75 km est de litoralul Marii Britanii. După cum relata presa

londoneză, monstrul, care s-a năpustit de trei ori

asupra submarinului ce-i încălcase probabil teritoriul, era un şarpe lung de aproape 20 m, gros de peste l m, de culoare cafenie închisă şi având un cap „ca de varan”, acoperit cu solzi groşi. Echipajul şi-a păstrat însă prezenţa de spirit, izbutind să ducă nava la suprafaţă şi apoi la bază.

La 10 iulie 1985, un om de ştiinţă britanic, Eric Bird şi sora sa, Sheila Bird, scriitoare şi istoric local, se aflau pe un promontoriu din apropierea localităţii Porthscatho (Cornwall – Marea Britanie). Deodată, foarte aproape de mal, din valuri s-a ivit un animal cenuşiu, lung de 6 – 7 m, cu trupul îngroşat şi gât serpentif orm, măsurând jumătate din lungimea sa totală. Era faimosul *„Morgawr” („Uriaşul Mării”* – în dialectul local) despre care fraţii Bird crezuseră întotdeauna că nu ar trăi decât în imaginaţia populară. Legendele despre *Morgawr* datează din secolul VII, însă abia în 1876 un asemenea animal a fost capturat viu, în Golful Gerrans, la est de Falmouth şi, după ce a fost arătat mulţimii îngrozite, autorităţile portuare au ordonat să i se dea drumul, de teamă că uriaşul trup ar fi putut provoca o epidemie, în cazul morţii ciudatei creaturi. În 1926, doi pescari au prins în năvod un monstru marin similar, însă de talie mai redusă, care le-a scăpat în valurile agitate din sudul portului Falmouth. În 1933, carcasa unei făpturi ce amintea de „o balenă cu gât de şarpe” a fost adusă de flux în Golful Mount (Cornwall).

Dar avalanşa de rapoarte despre asemenea fiinţe a început abia în septembrie 1975, când două locuitoare din Falmouth (doamnele Scott şi Riley) au văzut un animal mare „cu spinarea cocoşată şi gât lung” care se lupta cu un tipar lung de câţiva metri, pe care, până la urmă, l-a devorat.

În februarie 1976, o martoră care (refuzând orice publicitate) a ţinut să rămână anonimă, a fotografiat în largul Capului Rosemullion (vecinătatea oraşului Falmouth), un monstru marin

cu corp dinozaurian, cu gât lung şi cap de şarpe. Animalul măsura 5 – 6 m lungime, iar clişeul a fost considerat veridic de specialişti.

Anul 1977 a reprezentat punctul culminant al acestui tip de observaţii, în ianuarie, Duncan Viner a văzut un animal asemănător unui elasmozaur, cu lungimea de 12 m, înotând în largul Capului Rosemullion. (O făptură identică a fost întâlnită în aceeaşi zi de către un grup de pescari la gura Fluviului Helford.) În luna mai, doi bancheri din Londra, veniţi la pescuit pe plaja Parsons s-au pomenit în faţa unei reptile cu aspect dinozaurian, lungă de 12 – 13 m, care a ieşit din apă la mica distantă de mai, rămânând vizibilă circa 20 de secunde. În iunie, *Morgawr* a speriat serios echipajul unei ambarcaţiuni pescăreşti aflată lângă Capul Lizard. Animalul a fost descris ca având trei cocoaşe, gât serpentiform şi cap de focă, dar cu ochii foarte mari. Pielea era de culoare neagră, iar lungimea a fost estimată la 12 – 14 m. La bordul vasului se afla un pescar experimentat, George Vinnecombe, care cutreierase apele Cornwall-ului şi pe cele din jurul Marii Britanii timp de patruzeci de ani, cunoscând foarte bine toate vieţuitoarele marine tipice zonei. Vinnecombe a fost profund şocat de animalul văzut, deoarece ironizase întotdeauna legendele despre „Şerpii de Mare” spunând că, dacă asemenea făpturi există, nu se poate să nu le fi întâlnit într-o viaţă întreagă petrecută pe ocean.

În vara anului 1977 au fost semnalate zeci de apariţii ale lui *Morgawr,* iar Dave Clarke, redactorul-şef al revistei *„Cornish Life”* a reuşit să-l fotografieze, la 90 m în largul plăjii Parsons. Animalul avea un cap de focă, gât serpentiform şi trupul gros, lungimea totală fiindu-i estimată la 18 m. Ulterior s-a aflat că echipajele a doua nave (un trawler şi un petrolier) au observat separat, în aceeaşi zi din luna aprilie, o făptură cu aspect reptilian, înotând în estuarul Râului Penryn.

În sfârşit, la 20 februarie 1980, Geoffrey Watson a văzut o făptură uriaşă, cu spinarea cocoşată şi gât lung, înotând în apropierea

coastei, în zona Helf ord Passage. Interesant de remarcat, zoologii britanici nu s-au ostenit să viziteze măcar o dată Cornwall-ul, convinşi că localnicii joacă feste turiştilor creduli…

La 4 ianuarie 1992, un martor a izbutit să filmeze un monstru acvatic lung de 10 – 11 m, care înota în marele lac Ikeda (Insula Kyūshū – Japonia). Filmul a fost analizat de experţi şi considerat autentic, dar nu arată decât un animal cu trup fusiform şi gât lung, de culoare cafenie, aflat la prea mare distanţă pentru a se distinge detalii. Totuşi, o asemenea făptură nu-şi are, teoretic, locul într-un lac ca Ikeda (acum câteva mii de ani însă, bazinul lacului avea legătură cu marea).

Tot în 1992, două grupuri de martori (totalizând 60 de persoane) au observat separat, de pe Insula Froson (Lacul Storsion – Suedia), o reptilă marină de mari dimensiuni, cu aspect dino-saurian inconfundabil. Trebuie menţionat că rapoarte despre monştri serpentiformi în acest loc sunt semnalate oficial din 1820, doctorul Petter Olsson consemnându-le amănunţit în studiile rezultate în urma cercetărilor efectuate pe Insula Froson între 1890 şi 1902. Însă legendele sunt mult mai vechi, pe insulă existând o mare „piatră cu rune”, sculptată în secolele X-XI, care imortalizează imaginea „Şarpelui blestemat din Storsion”.

În sfârşit, în aprilie-mai 1998, circa 40 de martori au raportat 6 apariţii ale unei făpturi care semăna cu elasmozaurii, în apele din apropierea oraşului Melbourne (Australia), semnalări similare fiind făcute de aproape 80 de oameni între anii 2000 şi 2003.

CARUSELUL IPOTEZELOR

„Complexul struţului”.

Majoritatea zoologilor conservatori susţin că aceste relatări se datorează unor iluzii optice, iar „Şarpele de Mare” este orice altceva în afară de un dinozaurian acvatic. Astfel, se cunosc până în prezent nu mai puţin de 20 ipoteze asupra identităţii acestor făpturi, impunându-se constatarea că, din nefericire, cele mai logice sunt şi cele mai rar menţionate, atât în lucrările de specialitate, cât şi de către mass-media.

1. Prima categorie de ipoteze, cele mai numeroase, dar şi cele mai inconsistente prin calitatea scăzută a argumentelor (lipsa lor de

logică frizând nu rareori absurdul) se remarcă printr-o diversitate considerabilă de „identificări”, purtând, toate, amprenta aceluiaşi „complex al struţului” de care suferă unii cercetători, ce nu se pot acomoda ritmului vertiginos în care au loc transformările şi reevaluările în ştiinţă.

!!

Se detaşează pentru început încercările de a identifica o fiinţă vie, deplasându-se cu viteze de 10 – 20 noduri şi independent de mişcările valurilor sau contrar lor (după cum afirmă toţi martorii), cu obiectele plutind inerte la suprafaţa oceanului: şiruri de frunze sau alge foarte lungi.

Următoarea grupă cuprinde tentativele de asimilare a unui animal serpentiform ce măsoară 10 – 60 m unor fiinţe de cu totul altă formă (balene albastre) sau având siluete diferite şi dimensiuni mult mai mici (rechini, toni, elefanţi de mare, dugongi).

Se distinge apoi o grupă de ipoteze amuzante: identificarea „Şerpilor de Mare” prin *grupuri* de fiinţe în locul indivizilor

singulari. Astfel au fost amintite şirurile de păsări plutind la suprafaţa apei (!), delfini înotând în linie (deşi delfinii *nu* înoată în acest mod) şi, mai ales, cârdurile focilor de Groenlanda, ce se deplasează în şiruri lungi, una după alta, săltând câteodată deasupra valurilor şi dând impresia mişcării unui trup uriaş, arcuindu-se în ocean. Zoologul Newton afirmă că, observate de la *mare distanţă,* aceste cârduri au dat naştere „legendei” despre „Şerpii de Mare”, teoria sa neluând însă în considerare niciunul dintre rapoartele cunoscute şi deosebit de valoroase din istoria incidentelor cu animale serpentiforme văzute de la *mica distantă.*

Urmează apoi afirmaţiile despre o posibilă confuzie cu şerpi marini obişnuiţi (care ating însă foarte rar 2 m lungime); şerpi tereştri (boa, anaconda, pitoni) nimeriţi accidental în ocean (omiţându-se faptul că dimensiunile acestora nu depăşesc 10 – 14 m, iar o reptilă terestră nu ar supravieţui decât foarte scurt timp în apă sărată, neputând ajunge în mijlocul Atlanticului sau Pacificului) şi, în sfârşit, cu broaştele ţestoase. Într-adevăr, ţestoasele cu gât de şarpe (genul

Hydromedusa) au un cap turtit, situat la extremitatea unui gât serpentiform ieşit mult din carapace şi aproape neretractabil. Dar ele sunt animale *terestre* de dimensiuni mici (20 *cm* lungime specia australiană, *Chelodina longicollis* şi maxim 30 *cm* cea argentiniană, *Hydromedusa tectifera)* şi, oricum, au o *platoşă osoasă distinctă,* foarte vizibilă în cazul când s-ar admite prin absurd ivirea unui exemplar măsurând 30 m, căzut întâmplător în mare! În ceea ce priveşte broaştele ţestoase marine pieloase, campioana lor, Luthul *(Dermochelys coriacea),* atinge 2 – 2, 5 m lungime, 600 – 700 kg greutate şi are carapacea acoperită cu o piele groasă, ca a balenei. Dar gâtul scurt, labele anterioare extrem de lungi şi forma oval-aplatizată a corpului fac imposibilă confuzia cu un şarpe, chiar admiţând apariţia unui gigantism accidental.

Chelodina longicollis – *după Brehm.*

Ultima ipoteză din această categorie susţine că martorii ce au semnalat fiinţe serpentiforme uriaşe au fost induşi în eroare de apariţia la suprafaţă a unui calmar din specia *Architheuthis Dux,* ale cărui tentacule pot ajunge la 30 m lungime (după cum au confirmat fragmentele descoperite în stomacul marilor caşaloţi). Dar această încercare de a explica fenomenul nu ţine seama de faptul că un tentacul nu poate pluti mult timp separat de restul corpului; or, observatorii nu au văzut *niciodată* calmarul sau celelalte nouă braţe ale sale, ci unul singur. În plus, se impun următoarele constatări: un tentacul *nu* are cap de şarpe, piele lucioasă, cafenie închisă sau solzi de reptilă, *nu* înoată independent, *nu* poate să nu aibă ventuzele proprii caracatiţelor (uşor identificabile de martorii oculari) şi *nu* posedă înotătoare dorsale, laterale şi creastă zimţată. În sfârşit, calmarii giganţi

evită apele calde, preferându-le pe cele cu temperatură mai scăzută, ceea ce ar elimina această „explicaţie” în peste jumătate din cazurile citate.

Basilosaur sau Megophias?

2. Următoarea grupă cuprinde doar două ipoteze, care admit realitatea existentei „Şarpelui de Mare”, dar susţin că nu ar fi vorba de o reptilă sau un dinozaurian, ci mai degrabă de un mamifer primitiv gigantic.

Adepţii primei ipoteze, Roy Mackal şi zoologul Phillip Gosse de la Universitatea din Chicago consideră aceste fiinţe ca făcând parte din familia cetaceelor primitive apărute în Eocen şi dispărute acum 20 milioane de ani. Astfel, Mackal crede că ar fi vorba de zeuglodoni, o subspecie evoluată din subordinul fosil *Archaeoceti,* având lungimea de 18 m şi un aspect general asemănător crocodililor actuali (coadă foarte lungă, corp cilin-<dric, cap alungit cu fălci triunghiulare etc). Gosse este de părere că majoritatea rapoartelor indică mai curând basilosauri, animale ce au trăit în Eocen şi despre care multă vreme s-a crezut că ar fi reptile, ceea ce explică denumirea ştiinţifică: *Basilosaurus.* Abia când s-au descoperit fosile complete ale acestor făpturi lungi de 25 m s-a constatat că ele erau mamifere, cu trup fusiform, coada extrem de lungă, două înotătoare pectorale atât de scurte încât nu foloseau la nimic (animalul deplasându-se prin ondulaţii verticale) şi un cap mic în raport cu restul corpului, dar având fălcile prevăzute cu două tipuri de colţi redutabili (cei din faţă conici, cei din spate ca nişte ferăstraie).

Aparent, ipoteza sus-menţionată ar constitui un răspuns; dar, în niciun caz, el nu poate fi definitiv şi complet. În primul rând pentru că multe rapoarte menţionează făpturi cu aspect şi comportament evident reptiliene; dacă animalul care a speriat-o

„W

pe Barbara Clark, cele din Lacul Champlain şi Golful Along sau cel văzut de Meade-Waldo şi Nicoll ar putea fi considerate mamifere,

cel care a atacat submarinul britanic în 1984 şi cel întâlnit de *H.M.S. Daedalus* păreau mai curând reptile. Cetaceele arhaice nu aveau solzi şi cap de şarpe asemeni animalului văzut în 1817 şi nici creastă zimţată, ca majoritatea făpturilor observate în Pacificul Central şi de Nord.

A doua categorie din această grupă cuprinde ipoteza Oudemans-Racoviţă. Deşi naturalistul român optase pentru mamifer, manifesta însă serioase rezerve cu privire la încadrarea lui *Megophias* printre pinipede (foci, morse etc.). Principalul argument al lui Oudemans era faptul că şerpii înoată prin mişcări ondulatorii laterale, pe când mamiferele (fie ele cetacee sau foci) înoată ondulându-se în plan vertical. Dar naturalistul olandez nu ştia că dinozaurienii marini din ordinul *Sauropterygia,* atât nothosaurii, cât şi plesiozaurii sau elasmozaurii înotau ondulându-se în plan vertical, fapt descoperit abia în ultimele decenii, după analiza comparată a fosilelor şi a poziţiilor în care au fost găsite, în plus, o serie de rapoarte indică ondulaţii laterale în cazul făpturilor exclusiv serpentiforme.

În 1970, un reputat oceanolog român, acad. Eugen Pora, spunea: „În marile gropi abisale se găsesc forme de animale străvechi – fosile vii – care, cu milioane de ani în urmă, îşi petreceau viaţa la suprafaţa oceanului. Datorită apariţiei unor vietăţi mai bine dezvoltate, formele primitive s-au retras în adâncuri, unde condiţiile sunt însă mai grele. Acolo s-au adaptat mediului, supravieţuind până astăzi. Adulţii trăiesc la mare adâncime, dar se reproduc în straturile superioare sau chiar la suprafaţa mării, unde puietul se poate hrăni mai bine (...) Este foarte probabil ca în părţile sudice ale Oceanului Planetar să trăiască animale de dimensiuni uriaşe. Să fie Şarpele de Mare reptilă, dinozaur, să

fie mamifer? Nu există încă destule dovezi pentru a se face o asemenea precizare”.

Sintetizând datele adunate în ultimele două secole se poate constata că, fără îndoială, monştrii acvatici observaţi în lacurile canadiene şi cei din Golful Along prezintă asemănări izbitoare cu Archaeocetele din Eocen, *Zygorhiza* şi *Basilosaurus-Zeuglodon.* Ipoteza Oudemans-Racoviţă este doar o posibilitate teoretică, animalul descris de ei şi numit *Megophias* neavând corespondent în lumea vie terestră

sau printre speciile fosile. Dacă însă o parte a fenomenului cunoscut ca „aparițiile Șarpelui de Mare” poate fi identificată prin existența unei specii de Archaeocete care a supraviețuit până astăzi în unele zone ale Terrei, favorizate de condiții particulare, soluția nu se poate aplica decât în cel mult 25% din cazurile semnalate.

Anghile-gigant

3. Penultima grupă cuprinde o singură ipoteză, ce susține că Șarpele de Mare ar fi în realitate o anghilă gigantică, necunoscută științei. Anghilele (ordinul *Apodes,* familia *Murenidae)* ating dimensiuni de 1 – 2 m, un gen înrudit *(Murena Helena)* ajungând însă la 3 m lungime. Sunt prădători foarte agresivi și periculoși; larvele lor nu depășesc niciodată 7 cm înainte de metamorfozare, când, din transparente ca sticla, se colorează în negru-verzui, crescând timp de peste un an până la deplina maturitate. Dar în 1930, dr. A. Brunn, membru al expediției oceanografice daneze de pe nava *Dana* a capturat în Oceanul Atlantic (la vest de Capul Bunei Speranțe) o larvă de anghilă lungă de 184 cm! Acest peste prins la 350 m adâncime face parte dintr-o specie necunoscută și, dacă el creste în același ritm ca *Murena Helena,* atunci adultul care i-a dat naștere ar trebui să aibă între 40 și 80 m lungime! Câțiva ani mai târziu (în 1936).

Monștrii adâncurilor americanul William Beebe, naturalist de prestigiu și inventatorul celebrei batisfere care-i poartă numele, a efectuat o scufundare în largul Insulelor Bermude; aprinzând lumina interioară la aproape 500 m adâncime (batisfera avea trei hublouri), el a observat două larve de anghilă de peste l metru lungime, trecând prin fasciculele de raze, primele ajunse vreodată la asemenea adâncime. (Descrierea lui Beebe aduce foarte mult cu a soldaților coloniali britanici care au găsit uriașul cadavru aruncat pe malul Golfului Hungary în 3860).

Ulterior, cunoscutul ihtiolog J. Smith a semnalat și el capturarea în Atlantic a unei larve de anghilă de 0, 50 m, care, după opinia sa, ar fi ajuns să depășească, la maturitate, 25 m lungime, în urma acestor descoperiri, câțiva naturaliști europeni, printre care J.M. Peres, R. Thevenin, dr. L Krumbiegel și dr. A. Brunn (fost director al Muzeului Universității din Copenhaga) au afirmat că astfel de anghile gigantice

au fost văzute de martori şi luate drept şerpi de mare. Într-adevăr, aspectul unei anghile este destul de asemănător cu al reptilelor, dar ea nu scoate niciodată capul din apă pentru a respira, fiind un peşte şi având branhii. Descrierile martorilor oculari privind capul, botul, ochii, gâtul, înotătoarele, pielea, aspectul corpului şi comportamentul animalelor observate în marea majoritate a cazurilor nu permit identificarea acestora cu anghilele. Desigur, posibilitatea existenţei unui peste serpentiform de asemenea dimensiuni nu poate fi negată (căci, aşa cum scria I. Akimuskin „dacă exista larve de anghile gigantice trebuie să existe şi adulţii care le-au dat naştere") şi este foarte probabil ca unele rapoarte despre animale serpentiforme uriaşe (în special o parte din cele semnalând corpuri cilindrice pe toată lungimea lor şi fără solzi) se datoresc întâlnirii vaselor cu anghile de 20 – 30 m. Mai ales că, după cum observa M. Burton, director al Muzeului de Istorie Naturală din

Plesiosaurus *(sus);* **Murena Helena** *(jos) – arhiva autorului.*

Londra, anghilele înoată oarecum pe flanc, astfel încât, la suprafaţa, mişcările lor ondulatorii par aproape verticale. Dar, aşa cum constata şi naturalistul englez, deşi indiscutabil, procentul unor asemenea descrieri nu depăşeşte 10% din rapoarte şi nu poate explica în niciun caz întreg fenomenul.

Supravieţuitori din Cretacic

4. Ultima categorie de ipoteze consideră că majoritatea „Şerpilor de Mare" sunt dinozaurieni acvatici care au supravieţuit până în zilele noastre, după cum afirmă cercetători prestigioşi ca B. Heuvelmans, J. Lyell, A, Hyatt, E. Boulanger, J.Y. Cousteau, M. Burton, I.T. Sanderson, A.E. Vernil, L. şi A. Agassiz etc. Practic, 65% din descrierile martorilor oculari înfăţişează animale foarte asemănătoare plesiozaurilor sau elasmozaurilor: capul şi gâtul de şarpe, corpul fusiform, coada lungă (uneori scurtă şi conică), înotătoarele laterale ca nişte lopeţi, stilul de

înot prin ondulări pe verticală, toate corespund aproape perfect monştrilor teoretic dispăruţi în Cretacic. Unii elasmozauri aveau gâtul mai lung decât corpul şi coada luate împreună (8 – 9 m dintr-o lungime de 12 – 14 m la specia descoperită în America de Nord acum câteva decenii). Mai mari decât ei, plesiozaurii atingeau uneori 30 m lungime totala, dintre care 10 – 12 m numai gâtul şi capul serpentiforme şi alţi 8 – 12 m coada, în afară de aceasta trebuie amintită *problema dentiţiei,* care, la reptile şi la dinozaurieni este uniformă, compusă din dinţi conici cu acelaşi rol. Este adevărat că şi la cetaceele odontocete (delfinii, balenele ucigaşe, caşaloţii etc.) ea este similară, dar dinţii sunt mai groşi şi mai puţin numeroşi decât la sauropterygieni.

Or, în anii ’70, un incident în care a fost implicată nava de cercetări oceanografice *Calypso* a comandantului Cousteau avea să aducă nişte detalii interesante privind dentiţia monştrilor din

Elasmosaurus – *arhiva autorului.*

adâncuri. Conceput pentru studii amănunţite asupra faunei şi florei marine, vasul a fost dotat în deceniul şase cu o cabină specială, un fel de bulb carenat eliptic pe axa orizontală, care se montează sub chila, în dreptul unui sas de acces. Din această cabină prevăzută cu hublouri şi reflectoare se poate urmări viaţa submarină atât în timpul staţionarii navei cât şi pe parcursul deplasării.

Într-o noapte de vară, când *Calypso* se afla în Atlantic şi cabina era (din fericire) neocupată, nişte şocuri puternice au zguduit vasul. Dimineaţa, scafandrii au raportat că, deşi restul chilei părea intact, cabina de observaţie fusese puternic avariată. Întrucât nava se afla într-o regiune unde adâncimea era de peste 3.000 m, nu se punea problema contactului cu nişte stânci submarine nemarcate pe hartă; a rămas ipoteza atacului unui caşalot.

Ajungând la baza din Franţa (Toulon) şi demontând cabina, Cousteau a observat că: 1) stratul gros (10 cm) de cauciuc ce acoperea complet cabina pentru o mai bună termoizolare fusese ferfeniţit de nişte dinţi conici ascuţiţi aparţinând unor maxilare care se închiseseră asupra cabinei *în acelaşi timp,* ca fălcile unui cleşte, încercând s-o desprindă ori s-o strivească; 2) sub presiunea muşcăturii, pereţii din tablă groasă de 2, 5 cm se deformaseră în mai multe locuri. Datorită faptului că bulbul avea 1, 8 m lăţime în partea cea mai groasă, dintre făpturile marine cunoscute numai caşalotul ar fi putut desface fălcile într-atât încât să-l apuce din ambele părţi concomitent – însă caşalotul nu musca în cursul atacului şi n-are dinţi decât pe *maxilarul inferior,* groşi şi plasaţi la distanţă relativ mare unul de altul. După deschiderea fălcilor, muşcătura părea mai curând a unui tylosaur ori a unui kronozaur, singurele animale marine cu maxilare atât de lungi şi de înţesate de dinţi care au existat vreodată pe Terra.

Caruselul ipotezelor
81

O tulburătoare confirmare a ipotezei dinozaurilor marini supravieţuitori a venit în octombrie 1944 din Oceanul Pacific. Ea poate fi găsită în jurnalul de bord al celebrului submarin *Severn.* Aceasta navă era de tipul *„V* şi avea următoarele caracteristici: tona – 1.805 tdw la suprafaţă şi 2.723 tdw în imersiune; dimensiuni – 994 *m x* 8*, 5 m x* 4, 1 m; echipa) – 61 oameni; rază de acţiune – 9.265 km; viteză – 22 noduri la suprafaţă şi 10 noduri în imer-smne; armament – 8 tuburi lans-torpile de 533 mm + un tun de 100 mm. Lansat la apă în 1932, a servit în apele metropolitane pana în 1941, în Mediterana până în 1944, apoi în Orientul îndepărtat (Oceanul Indian şi Pacific) până în 1946, când a fost casat. În campania din Norvegia (1940) a torpilat crucişătorul de bătălie german *Gneisenau,* avariindu-l grav.

La 21 octombrie 1944, *Severn* părăsise apele Oceanului Indian prin dreptul Insulelor îndămân, cu direcţia Strâmtoarea Malacca unde trebuia să blocheze accesul petrolierelor japoneze.

La ora 20, 35, când submarinul se afla la suprafaţă pentru

reîncărcarea acumulatorilor, ofiţerul torpilor Ian Masterson şi

Submarinul britanic Severn, unul dintre cele mai mari şi mai bune submersibile oceanice construite de şantierele engleze între 1930 şi 1944 *(arhiva autorului).*

Monştrii ***adâncurilor*** marinarul John Fox erau în turn, scrutând cerul în căutarea unor eventuale hidroavioane inamice. Deodată, din valurile răscolite de o briza uşoară a ţâşnit gâtul unei făpturi serpentiforme uriaşe, al cărei trup rămânea sub nivelul apei. Estimat la 8 metri lungime şi 0, 5 metri diametru, gâtul purta un cap asemănător cu cel de anaconda, dar având un metru lungime, fălcile mai ascuţite şi înţesate de colţi conici, arcuiţi spre înăuntru. Strania creatură s-a năpustit asupra tunului de la prova, muşcându-i de mai multe ori ţeava, fără să-i ia în seamă pe cei doi martori. Apoi, cu un şuierat zgomotos, s-a scufundat în mare – totul durase mai puţin de patru minute. Incidentul a fost consemnat de căpitanul navei, care a notat că pe oţelul ţevii rămăseseră peste cincizeci de zgârieturi vizibile…

Un final deschis…

Este interesant de constatat că tocmai ipoteza care pare a rezolva rezonabil majoritatea rapoartelor despre „Şarpele de Mare" întâmpină cele mai acerbe critici. Faptul nu este chiar atât de paradoxal: dacă zoologii mai sunt dispuşi să admită existenţa unei anghile gigantice sau a unui cetaceu fosil, nedescoperit timp de 30 milioane de ani, ca zeuglodonul, în schimb, prea puţini sunt gata să ia în considerare posibilitatea supravieţuirii unor specii de elasmozauri, plesiozauri, kronozauri şi tylosauri (descrise foarte clar în 65% din observaţii). Aceasta deoarece ar interveni o serie de probleme foarte dificile (de ce au rezistat doar un număr redus de dinozaurieni marini, cum au reuşit să scape cataclismelor abătute asupra oceanelor mezozoice în câteva rânduri, de ce tocmai ei şi nu alte specii, care sunt mediile ambiante sau caracteristicile genetice favorabile acestei supravieţuiri etc.); or, cercetători grăbiţi să părăsească rutina, gata să studieze fără prejudecăţi un fenomen ce răstoarnă vechi şi comode teorii se

Caruselul ipotezelor

Întâlnesc mai ales în romanele lui Jules Verne. Din fericire, există întotdeauna şi excepţii, după cum o demonstrează ştafeta probităţii şi curajului ştiinţific, transmisă de-a lungul timpului de la Darwin, Haeckel, Oudemans sau Racoviţă prin Cousteau, Heuvelmans, Vernil, Heyerdahl, Lane şi Burton la Mackal, Johanson, Leakey, Attenborough sau Gould. Unor astfel de oameni, George Bernard Shaw le-a dedicat faimosul sau aforism: „Înţeleptul se adaptează la lumea în care trăieşte; cel lipsit de înţelepciune se încăpăţânează să schimbe lumea după el însuşi. De aceea, progresul omenirii datorează atât de mult celor lipsiţi de înţelepciune… /.

În ianuarie 1982 a fost înfiinţată, în urma unei conferinţe şi a's, unor dezbateri aprinse ţinute la Muzeul de Istorie Naturală al

Institutului Smithsonian din Washington D.C. (S.U.A.).

} „Societatea Internaţională de Cryptozoologie" („International

Society of Cryptozoology" – LS.C). Avându-i ca preşedinte pe

Bernard Heuvelmans şi ca vicepreşedinte pe Roy Mackal, mem brii societăţii (antropologi, paleontologi, zoologi, oceanologi şi i exploratori de prestigiu din întreaga lume) şi-au propus căutarea şi studierea exemplarelor neobişnuite şi necatalogate ale faunei, de la „Omul Yeti" până la „Şarpele de Mare". I.S.C. a realizat numeroase proiecte de studiu şi expediţii în Australia, Pacific, Africa, Asia şi America de Sud. Un exemplu tipic ar fi

„Proiectul Van", desfăşurat între 1996 şi 1998, cu colaborarea autorităţilor turce şi a canalului de televiziune *Discovery.*

Lacul Van (din estul Turciei) este al patrulea ca suprafaţă din lume şi cel mai mare lac sărat cunoscut astăzi. De peste 12 secole, localnicii şi călătorii care au străbătut zona afirmă că au văzut adesea un animal roşcat-maroniu, cu trupul gros, serpentiform, de 15 – 20 m lungime. Făptura nu are solzi ci o piele groasă, iar capul îi este foarte mare, cu ochi rotunzi, negri. Niciun raport nu

a menţionat vreodată un comportament agresiv, dar oamenii au fost întotdeauna îngroziţi de dimensiunile monstrului (imortalizat de altfel într-un splendid basorelief de pe o biserică bizantină construită în zonă prin secolul al IX-lea). Numai în ultimii 60 de ani, peste o mie de martori susţin că l-au văzut, iar în 1995, profesorul universitar Unal Kozak l-a filmat. Pelicula color redă pe 52 secunde deplasarea rapidă la suprafaţa apei a capului unui animal acvatic mare, precum şi valurile provocate de trupul imers. Specialiştii sunt de acord ca filmul nu a fost trucat.

I.C.S. şi zoologii turci consideră că făptura ar putea fi un cetaceu primitiv, care se hrăneşte cu plancton – aceasta nu doar datorită aspectului şi comportamentului său ci şi faptului că apele lacului Van sunt atât de sărate încât doar planctonul şi o singură specie de peşti mici le populează. Dacă animalul există, el nu a putut atinge asemenea dimensiuni decât hrănindu-se cu plancton, care se găseşte în cantităţi enorme.

Autorităţile turce au declarat „monstrul din lacul Van” specie protejată şi aceasta este o măsură binevenită, căci vremea lui John Hagenbeck (explorator renumit, fondatorul primei grădini zoologice moderne, cea din Hamburg şi al celei mai mari firme de comerţ cu animale care a fiinţat la începutul secolului al XX-lea, singurul om care a păstrat un echilibru rezonabil între profit, pe de o parte, şi grija de a nu perturba şansele de supravieţuire ale unei specii, pe de alta) a apus de mult. Astăzi, dacă ar fi capturat un „Şarpe” sau un „Crocodil de Mare” este sigur faptul că şi-ar petrece restul zilelor la circ (constituind interludiul unui spectacol „Far West”) sau făcând reclamă pentru o firmă de băuturi răcoritoare…

85

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Akimuskin, L: Battisti, E.:

Berlitz, Ch.: Charig, A.: Colbert, E.H.: Colbert, E.H.: Colbert, E.H.: Cohen, D.: Davitasvili, L.S

Dixon, D.: Cox, B., Savage, R., Gardiner, B.

LUCRĂRI DE SPECIALITATE, ENCICLOPEDII, ATLASE:

***„Pe urmele animalelor rare** sau nemaiîntâlnite”* **(traducere în limba română, Bucureşti, Editura**
Ştiinţifică, 1968).
„L” antirinascimento con una appendice ăi manoscritti inediti”.
(Milano, G. Feltrinelli, 1962). ***„The Bermuda** Triangle”.*
(Granada, Panther Books, 1975). ***„A New Look at the Dinosaurs”.***
(New **York, 1983)**.
„The Age of Reptiles” j
(New York, J. Willey, 1965). *„Evolution of the Vertebrates”.*
(New York, J. Willey, 1970). ***„Dinosaurs:** An Illustrated* ***History”;***
(Mapplewood, N.J., 1983). ***„The eneiclopedia** of Monsters”.*
(Waltham Abbey, Fraser Stewart, 1991)... – *„Cauzele dispariţiei speciilor”.*
(trad. în lb. română, Buc., Ed. Ştiinţifică, 1974). *„The Macmillan Illustrated Encyclopedia of Dinosaurs and Prehistoric Animals”* **(London, Marshall Editions Limited,** 1988).

Grant, J.: Glut, D.F.: Gould, S. J.:
Halstead, L.B.: Halstead, J. Heuvelmans, B.:
Heuvelmans, B.: Oudemans, C.A.
Persinger, M.A. Lafraiere, G.F. Piveteau, J.:
Racoviţă, E.:
Spinar, Z.: Bunar, Z. Stahl, B.:
Swinton, W.E.: Wilford, J.N.:
e* *
Monştrii adâncurilor
„Monster Mystery”.
(London, Quintet-Grange, 1995). *„The New Dinozaur Dictionary”.*
(Secaucus, N.J., 1982). *„The Panda's Thumb”.*
(New York, 1980).
„Dinosaurs” (London, Poole, 1981). *„Le Grand Serpent-de-Mer”.*
(Paris, Librairie Pion, 1960). *„In the Wake of the Sea-Serpents”.*
(London, Rupert Hart-Davis, 1968).: *„The Giant Şea Serpent”.*

(Leyden-London, 1892). *„Space-Time Transients and Unusuai Events"* (Chicago, Nelson-Hall, 1977). *„Trăite de Paleontologie"*, vol. I-VII

(Paris, Masson et C-ie, 1952 – 1969). *„Opere alese".*

(Bucureşti, Ed. Academiei, 1964). *„Enciclopedie de la Prehistoire".*

(Paris, La Farandole, 1976). *„Vertebrate History; Problems în Evolution*

(New York, McGrow Hill, 1974). *„The Dinosaurs".*

(New York, 1970). *„The Riddle of the Dinozaur".*

(London-Boston, Faber and Faber, 1985). *„Grand Atlas Bordas".*

(Paris, Bordas, 1995). *„Das Tierreich nach Brehm".*

(Leipzig, Urania, 1961).

Bibliografie selectivă 87

* * *

„Der Krieg** zur See **1914 – 1918:** Kriegsmarine Archiv". **(Berlin, Mittler,** 1928). *„L'Encyclopaedia Universaliif* **vol. 1 – 21 (Paris, France Publications, Editeur a Paris,** 1968 – 1975, **S.A.** 1980).

„Our** Continent – A Natural History of North America"* *(Washington D.C., National Geographic Society, 1976).**

*** * *** ***„The** New **Encyclopaedia Eritannica",*** **vol. 1 – 30**

(London, Benton Publisher, 1943 – 1974).

COLECŢII DE REVISTE ŞTIINŢIFICE ŞI ENCICLOPEDICE:

„National Geographic" **(National Geographic Society, 17th and M. Sts. N.W. Washington DC 20036 – U.S.A.).**

„Nature" **(McMillan Journals Ltd., Brunei Road. Basingstoke Hants, RC-21 – 2XS – U.K.).**

„OMNI" **(1965 Broadway, New York, N.Y. 10023 – 5965 – U.S.A.).**

„Science et Vie" **(Excelsior Publications, S.A. 5, Rue de la Baume – 75** 008 **Paris, France).** *„Science **Digest**"* **(The Hearst Corporation 224 W, 57th Street. New York, N.Y. 10019 – U.S.A.).** *„Science et Avenir"* **(S.A. 16, Rue de la Baume – 75 008 Paris. France).** *„Scientific American"* **(Scientific American Inc., 415 Madison**

Avenue, New York, N.Y. 10017 – U.S.A.). *„The Marine Observer”* **(UK Meteorogical Office, Eastern Road. Bracknell, Berkshire, R.G. 12 – 2, U.K.).**

CUPRINS